

თავისუფალი საქართველო

N42
26 ნოემბერი -
2 დეკემბერი
1996 წელი
ფასი 50 თეთრი

WEEKLY NEWSPAPER TAVISUPALI SAKARTVELO (FREE GEORGIA)

სოსტაბჭოთა რესპუბლიკებში აღ-
მოცენებულ პრეზიდენტთა დიდ ნაწილს
საბჭოთა სისტემიდან, შინაგან სიწითელსთან
ერთად, მემკვიდრეობით გადმოჰყვა საზო-
გადოებასთან უღტიმატუბით ლაპარაკის
მანერა და ცკ-ს მდივებისეული დამოკი-
დებულება კანონის, ერისა და საკუთარი
ქვეყნის მიმართ. თუ დღეს ამგვარი ხელი-
სუფლებების სიმბოლოდ ბელორუსიის პრეზი-
დენტი ლუკაშენკო იქცა (მოუხედავად იმისა,
რომ არც ზოგიერთი მისი კოლეგა გამოირჩევა
კორექტულობით, გონიერებითა და ინტე-
ლექტით), ეს იმიტომ, რომ მას სხვებზე "რაცი-
ონალური გონება" აღმოაჩნდა და დაშლილ-
დანაკუწებული ბელორუსიის ნაცვლად, მთე-
ლი ქვეყანა უვნებელი, სად-სალამათი გადასცა
მფლობელობაში რუსეთს, რითაც სათავე
დაუდო დს-ს მჭიდრო ინტეგრაციას. ამის

ლუკაშენკოს გადაწყვეტილებას 24 ნოემ-
ბერს რეფერენდუმის ჩატარების შესახებ,
პარლამენტიცა და მოსახლეობაც ერთსუ-
ლოვანი აღშფოთებით შეხვდა. პარლამენტი
პრეზიდენტის იმპიჩმენტი მოითხოვა და საქმე
განსახილველად კონსტიტუციურ სასამა-
რთლოს გადასცა. 17 ნოემბერს, დილიდან, 15
ათასამდე მომიტინგე გამოხატავდა პროტესტს
დიქტატორი პრეზიდენტის მიმართ. პარლა-
მენტის შენობასთან მათ ომონმა და პოლიციამ
გადაუკეტა გზა. მანიფესტაცია სასტიკად იქნა
დარბეული. მდელვარებამ ბელორუსიაში
თითქმის მთელ კვირას გასტანა. 18 ნოემბერს
თანამდებობიდან გადადგა ქვეყნის პრეზიერ-
მინისტრი - მ. ჩიგირი. მიუხედავად ლუკაშენკოს
მიერ რეფერენდუმის გაუქმებაზე უარის თქმა.
ბელორუსიის პარლამენტი მხარი დაუჭი-
რეს 19 ნოემბერს პარიზში გამართული ჩრდი-

საქართველოს კონსტიტუციით დაბანოებულია კალაღობა

ყველას კარგად გვახსოვს, თუ რა ზარ-
ზემით იქნა მიღებული საქართველოს ახალი
კონსტიტუცია. ისიც გვახსოვს, თუ რა აუთო-
რტაჟი უძღოდა მას წინ. გვარწმუნებდნენ, რომ
კონსტიტუცია, რომელიც უცხოელ ექსპერტთა
უშუალო მონაწილეობით იქნა შექმნილი,
მთლიანად აკმაყოფილებს საერთაშორისო
სტანდარტებს, სრულად შეესაბამება ყველა იმ
საერთაშორისო დოკუმენტსა თუ ნორმატიულ
აქტს, რომელზეც ხელი აქვს მოწერილი
საქართველოს.

ბერს საქართველო შეუერთდა გაეროს მიერ მი-
ღებულ კონვენციას "წამებათა და სხვა სახის
სასტიკი, არაადამიანური ან ღირსების შემ-
ლახავი მოპყრობისა და სასჯელის წინააღმ-
დეგ". ამასთან, საქართველო აღიარებს საერ-
თაშორისო სამართლის ნორმების პრიმატს,
ანუ უპირატესობას და ივალდებულებს საკუ-
თარი კანონმდებლობის მოყვანას საერთაშო-
რისოსთან შესაბამისობაში. ზემოაღნიშნული
კონვენციის 2-ე მუხლში კი შავით თეთრზე
წერია:

სწორედ აქედან გამომდინარე, გვინდა
გავამახვილოთ ყურადღება ერთ უადრესად
ნიშანდობლივ მომენტზე, რომელიც არის
საქართველოს კონსტიტუციაში. 17-ე მუხლის
2-ე პუნქტში ვკითხულობთ:

"გერანაირი გამოწვევისი გარემოებანი,
იქნება ეს ომის მდგომარეობა თუ ომის საფრ-
თხე, შინაგანი პოლიტიკური არასტაბილუ-
რობა, ანდა ნებისმიერი სხვა საგანგებო
მდგომარეობა, ვერ გამოადგება წამების გამოყე-
ნების გამართლებად".

დაუშვებელია ადამიანის წამება, არაპუმა-
ნური, სასტიკი ან პატივისა და ღირსების შემ-
ლახველი მოპყრობა და სასჯელის გა-მო-
ყენება".

ყოველივე ზემოთქმულიდან გამომდინა-
რეობს, რომ: ა) საქართველოს კონსტიტუცია
აკანონებს ძალადობას;

...და იქვე, 18-ე მუხლის 4-ე პუნქტში,
როგორც ამავე აზრის გაგრძელება:

ბ) საქართველოს კონსტიტუცია პირდაპირ
ეწინააღმდეგება გაეროს კონვენციას "წამე-
ბათა და სხვა სახის სასტიკი, არაადამიანური
ან ღირსების შემლახავი მოპყრობისა და
სასჯელის წინააღმდეგ".

ახლა კი თვალს გადავავლოთ ამავე კონს-
ტიტუციის 46-ე მუხლის პირველ პუნქტს,
სადაც წერია:

ყველა ცივილიზებულ ქვეყანაში ამგვარი
კონსტიტუციური ლაფსუსი სკანდალის თუ
არა, საყოველთაო მსჯელობის საგანი მაინც
გახდებოდა. საქართველოში კი ყველა დღემს.
როგორც დასაწყისში აღვნიშნეთ, საქართ-
ველოს კონსტიტუციის შემუშავებაში აქტიუ-
რად მონაწილეობდნენ მდიდარი გამოცდი-
ლების მქონე უცხოელი ექსპერტებიც. ამ-
დენად, ალბათობა იმისა, რომ საქმე ოდენ მე-
ქანიკურ შეცდომასთან გვაქვს, ერთობ მცირეა.
ასეა თუ ისე, ჩვენ აუცილებლად დავინ-
ტერესდებით კომპეტენტურ პირთა განმარ-
ტებით ამის თაობაზე.

კომუნისტები ნებით არასდროს თმობენ კალაუფლებას

...და ამაში მათ ტრადიციულად რუსეთი ეხმარება

შემდეგ გაჩნდა სწორედ ახალი ტერმინები:
"ბელორუსული მოდელი", "ინტეგრაცია ბელო-
რუსიის მოდელის საფუძველზე". ხოლო იმ
რესპუბლიკებისთვის, რომელთა პრეზიდენტე-
ბსაც წარსულში კოლმეურნეობის თავმჯდო-
მარეუე მაღალი თანამდებობა ეჭირა მკვიდ-
რდება ტერმინი - "ბელორუსიაზე უფრო მჭიდ-
რო ინტეგრაცია", რაც თავის მხრივ, სახელმ-
წიფოებრიობის მოსპობით ემუქრება პოსტ-
საბჭოთა რესპუბლიკებს.

ლოატლანტიკური ასამბლეის წევრებმა. ასამ-
ბლეის პრეზიდენტმა, კ. ვოიტმა, ლუკაშენკოს
ქმედება "არადემოკრატიულად, არანორმა-
ლურად" მონათლა. ბელორუსიაში შექმნილმა
სიტუაციამ ბევრს 1993 წლის მოვლენათა
ასოციაცია აღუძრა. "მიზბაძავს გორბაჩოვს
ლუკაშენკო და გადადგება იმპიჩმენტის დამ-
ტიციების შემთხვევაში?" - ეს კითხვა ამ
დღეებში ფრიად აქტუალური გახდა. 22 ნოემ-
ბერს კი მხარეებმა ხელი მოაწერეს დოკუ-
მენტს, რომელიც კომპრომისულ დებულებებს
შეიცავდა - ლუკაშენკომ დააკმაყოფილა
პარლამენტის მოთხოვნა და 24 ნოემბრის
რეფერენდუმს აღარ ექნება კანონის ძალა.

ჩვენთან მიმართებაში ეს შექმნილი უკვე
კარგა ხანია მოქმედებს. უბრალოდ, ბელო-
რუსიაში უფრო ადრე "მომწიფდა" საამისოდ
სიტუაცია და ლუკაშენკომ "დაასწრო" ქართუ-
ელ მართებებს. მართალია, საქართველოს
ხელისუფალთ ჯერჯერობით არ სურთ ამგვარ
პერსპექტივაზე ლაპარაკი, მაგრამ საქარ-
თველოს რუსეთთან ინტეგრაციის შესაძ-
ლებლობაზე (და თანაც უფრო მჭიდროზე)
სწორედ რუსეთიდან მოდის ხმები.

თავისუფალი საქართველო და 24 ნოემბრის
რეფერენდუმს აღარ ექნება კანონის ძალა.
თავის მხრივ, პარლამენტის დეპუტატებმა
მოსხნეს იმპიჩმენტის მოთხოვნა. აღსანი-
შნავია, რომ ამ შეთანხმების მიღწევაში
უმთავრესი როლი რუსეთმა შეასრულა. ბელო-
რუსიაში ჩავიდნენ ვ. ჩერნომირდინი, ე. სტრო-
ვეი და გ. სელენიოვი. ჩერნომირდინმა ლუკა-
შენკოს მოთვინიერება ითავა, ხოლო სელე-
ნიოვი და სტროვეი ოპოზიციას შეხვდნენ.
როგორც ჩანს, რუსეთის ურთიერთდაპირის-
პირებული საკანონმდებლო და აღმსრულე-
ბელი ორგანოები ერთსულოვანნი არიან მე-
ზობელი ქვეყნებისადმი პოლიტიკის გამო-
მუშავებაში და ერთნაირად არ სურთ უარის
თქმა იმპერიულ მისწრაფებებზე.

ჩვენი მდგომარეობა ამ ფონზე, ბელო-
რუსიაზე გაცილებით უარესია - თუ ბელორუ-
სიაში არსებული უკანონობის, ადამიანის
უფლებათა დარღვევის, განუითხაობის და
პრეზიდენტის არაადეკვატური ქმედებების
შეფასებაში თითქმის ერთსულოვანია მსოფ-
ლით, ჩვენს მიმართ ეს აზრი ჯერ საყოველ-
თაოდ ჩამოყალიბებული არაა. ამას, ბევრ სხვა
ფაქტორთან ერთად, ჩვენი ქვეყნის მმართვე-
ლის დიპლომატიური იმიჯი, უწყინარი
პედაგოგიური წარსული და "მაგიური დიმი-
ლიც" განაპირობებს. ამიტომ მათი კოლმე-
ურნეობის თავმჯდომარე, ჩვენი ცკ-ს მდივ-
ნისგან განსხვავებით, როგორც ჩანს, დასაუ-
ვლეთს კომუნიზმის უსიამოვნო ასოციაციებს
აღუძრავს. გარდა ამისა, ბელორუსიაში ეროვნ-
ული მოძრაობა ახლა იმ ეტაპზეა, რომელიც
საქართველომ კარგა ხანია გაიარა. ჩვენთან,
საუბედუროდ, უკვე დადმასვლა დაიწყო და
ძნელი წარმოსადგენია, რომ საჭიროების
შემთხვევაში, კიდევ მოხერხდეს საზოგადო-
ების გაერთიანება მსგავსი პრობლემის ირგ-
ვლივ.

თუმცა, ბოლო მონაცემებით ცნობილი
გახდა, რომ პარლამენტმა არ მიიღო აღნიშ-
ნული შეთანხმება და კვლავ აყუკის მოთ-
ხოვნას ლუკაშენკოს გადადგომის შესახებ.
ძნელი სათქმელია, როგორ განვითარდება
მოვლენები. ლუკაშენკომ რამდენიმე დღის წინ
კომუნისტური უტიფრობით განაცხადა: "ხე-
ლისუფლებას არ დავთმობ, მე ხალხმა ამირ-
ჩია". პოსტსაბჭოთა რესპუბლიკების "პრე-
ზიდენტები", ყოფილი კოლმეურნე იქნება,
პედაგოგი, თუ მილიციელი, ძალაუფლების
სიყვარულში გაჭრილი ვაშლებით ჰგვანან
ერთმანეთს.

ნუგ ზარ წიკლაური

საქართველოს საპრობლემატიკო წამების საწინააღმდეგო კომიტეტმა

1996 წლის 11-22 ნოემბერს გაეროს ვენევის განყოფილებაში გაიმართა წამების წინააღმდეგ
კომიტეტის მე-17 სესია. 21 ნოემბრის სხდომაზე განხილული იყო საქართველოს მთავრობის
პირველი მოხსენება სახელმწიფოს მიერ "წამებათა და სხვა სახის სასტიკი, არაადამიანური ან
ღირსების შემლახველი მოპყრობისა და სასჯელის წინააღმდეგ" კონვენციით გათ-
ვალისწინებულ ვალდებულებათა შესრულების შესახებ. სხდომას თავმჯდომარეობის
კამერუნელი ალექსის დიანდა-მუელე. მომხსენებლები იყვნენ კანადელი თომას ბერნსი და
კვიპროსელი გიორგის მ. პიკისი. საქართველოს დელეგაციას წარმოადგენდნენ ადამიანის
უფლებათა დაცვისა და ეროვნებათა შორის ურთიერთობების კომიტეტის თავმჯდომარე ა.კავსაძე
(ხელმძღვანელი), მისი მუუღლე - გ.კავსაძე და ვ.კორკელია.

სხდომაზე, საქართველოს ოფიციალური მოხსენების გარდა, წაკითხულ იქნა საერთაშორისო
სამართალდამცავი და არასამთავრობო ორგანიზაციების მიერ მიწოდებული დოკუმენტები,
რომელშიც მეტწილად ობიექტურად იყო ასახული საქართველოში ადამიანთა წამებისა და
დამცირების ფაქტები. დარბაზზე ძლიერი შთაბეჭდილება მოახდინა ქართველი პოლიტიკოსების
ზაზა წიკლაურის მიერ სესიისადმი გაგზავნილმა წერილმა, რომელიც კანადელმა მომ-
ხსენებელმა თავიდან ბოლომდე წაკითხა. წერილში მოთხრობილი იყო იმ სისასტიკის შესახებ,
რომელიც მის მიმართ გამოიჩინეს წინასწარი პატიმრობის პერიოდში.
კომიტეტმა სესიაზე შეიმუშავა დასკვნები და რეკომენდაციები, რომელიც, გაეროს
ოფიციალური დოკუმენტების სტანდარტების გათვალისწინებით, საკმაოდ მკაცრი და
კატეგორიულია.

დოკუმენტის ტექსტს გთავაზობთ მე_6 გვერდზე.

შეპარდნაჲს გულმოდგინება

ცოტა ხნის წინ, სააგენტო "ბი-ჯი-აი-ს" ინფორმაციაზე დაყრდნობით, გაზეთებმა გაავრცელეს ცნობა იმის შესახებ, რომ საქართველოს პრეზიდენტის ბრძანებულებით პატიმრობიდან გათავისუფლდა ხობის ყოფილი გამგებელი მერაბ გერგაია, რომელსაც 5 წლით თავისუფლების აღკვეთა ჰქონდა მისჯული. ხობის ადმინისტრაციის ყოფილ მეთაურს ბრალად ედოზოდა იარაღის უკანონოდ ტარება. საქართველოს პრეზიდენტის გადაწყვეტილება მისი გათავისუფლების შესახებ იმით არის მოტივირებული, რომ გერგაია საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისთვის იბრძოდა, ამჟამად კი მიიმდებარის დაავადებულს.

ეს ის მერაბ გერგაიაა, რომლის გამგებლობის პერიოდში ხობში მოკლეს ექიმი ეზოპე სიჭინავა, უსასტიკესი წამებით სული ამოხადეს მხატვარ ვახტანგ ნოდიას. ხობელების თქმით, გერგაიას უშუალო მონაწილეობით აწამეს თენგიზ ბულია (მეტსახელად კიროსი), რომელსაც რკინის ჩხირები გაუყარეს წვივებიდან, სხეულიდან აატრეს ხორცი და მარცხენა დასარტყეს კიდევ 1992 წელს მისი პირადი მითითებით ამოთხარეს საფლავიდან მოკლული პრეფექტის, ქაჯაიას ცხედარი და ცინიკურად შეურაცხველეს ნეშტი. საერთოდ, 1993 წლის შემოდგომაზე ხობში გამოჩენილი იყო ისეთივე განსაკუთ-

რებული სისასტიკე, როგორც ადრე წალენჯიხაში. ეს გამოიხატებოდა არამარტო მკვლელობებში, არამედ ცხედრების შეურაცხყოფაში. მაგალითად, კანონიერი ერთგული გვარდიის დახოცილი წევრები გადაყარეს მდინარე ხობისწყლის ნაპირას ლაფში. ალბათ, ეს მხეცობები ეთვლება გერგაიას განსაკუთრებულ დამსახურებად, თორემ გამგებლის მსხვერპლის, თენგიზ ბულიას მონაწილეობას აფხაზეთის ომში, რაც მრავალჯერ იქნა დადასტურებული მიმდინარე სასამართლო პროცესებზე მოწმეთა ოფიციალურ ჩვენებებში, მის თანამებრძოლთათვის (გურგენ მაღალია, გაბრიელ ბენდელიანი, კარლო ჯიჭონია და მურთაზ გულუა - მიესაჯათ თავისუფლების აღკვეთა 13-დან 15 წლამდე მიუხედავად იმისა, რომ სასამართლომ ბრალდებულთა უმრავლესობა ხელახალ მიებაში დააბრუნა) ბრალდება არ შეუმსუბუქებია. თენგიზ ბულიას მკვლელობის ფაქტზე, ისევე, როგორც ვახტანგ ნოდიასა და ეზოპე სიჭინავას მკვლელობებზე, გამოძიება კი არ მიმდინარეობს.

რაც შეეხება შეწყველების საფუძვლად "მიმდებარეობის" მოწვევები, ეს მოტივი საგანგებო ცინიზმად უნდა იქნას აღიქვას, რომ ათეულობით სრულიად უდანაშაულო პოლიტპატიმრის სიცოცხლე სერიოზულ საფრთხეშია წამების, ტურბოკულუზის, თუ ციხის აუტანელი პირობების წყალობით, როგორც ჩანს,

სხვადასხვა პატიმრის სიცოცხლე სხვადასხვა ფასი აქვს ერის წინამძღოლისთვის.

რამდენი ხნის წინ შევარდნაძემ გამოაცხადა, რომ თუ სასამართლო ჯაბა იოსელიანს საჯარო სჯილს უმადლეს ზომას გამოუტანს, მაშინ იგი თავის უფლებებს გამოიყენებს. იგულისხმებოდა შეწყველება და გასაკვირიც არ იყო, რომ თავის მარჯვენა ხელს, ძველ მეგობარს არ გაწირავდა, მაგრამ თუ გერგაიას დონის ჯალათებზეც გაგრძელდებოდა პრეზიდენტის გულმოდგინება, ამას, ალბათ, ვერავინ წარმოიდგენდა.

თავად ხობის ყოფილი გამგებელი, ჩანს, კარგად იცოდა თავისი პრივილეგიებული მდგომარეობის შესახებ. იგი გამოიყენებდა იქცეოდა სასამართლო სხდომაზე. აქვეყნებდა შურნაღის სიტყვებს დარბაზიდან და, საერთოდ, თვითონ წარმართავდა სასამართლო სხდომებს, როგორც ჩანს, ჩვენმა ფანტაზიამ სათანადოდ ვერ შეაფასა გერგაიასა და მისთანათა "დღაწლი" სამშობლოსა და დემოკრატიის წინაშე და ვერ გაითვალისწინა, თუ როდენ მჭიდროდ ყოფილა დაკავშირებული ფაქტობრივი ხელისუფლების ემულინები მხედრობის უმდაბლეს სტრუქტურებთან.

ალბათ, 5 წელი (პატიმრობის მაქსიმალური ვადა), რომელიც ხელისუფლებამ დააკანონა მხედრობისთვის, რეალური მხოლოდ წერილმანი ქურდებისა და განსაკუთრებით უიღბლო "ბიჭებისთვის" აღჩნება, ისეთებისთვის, ვისაც მხოლოდ ქათმების, ღვინის, თუ პურის ფეჭელის მოპარვაში ადანაშაულებდა მოსახლეობა.

ს. გურამიშვილი

საქართველოს რესპუბლიკის დღიური უზენაესი საბჭოს წევრთა ბანცხალება

უკანასკნელ ხანს, საქართველოს ფაქტობრივი ხელისუფლების სტრუქტურებში, აგრეთვე პოლიტიკური პარტიებისა და გაერთიანებების მხრიდან გაისმის საკმაოდ თამამი განცხადებები რუსეთის იმპერიული პოლიტიკისა და რუსეთის შეიარაღებული ძალების საქართველოს ტერიტორიაზე ამა თუ იმ სტატუსით განლაგების წინააღმდეგ.

ფაქტობრივი ხელისუფლების პარლამენტის მიმდინარე წლის 2

არ აყვით ფსევდოპატრიოტული ისტერიას

ოქტომბრის სხდომაზე მიღებულმა დადგენილებამ კიდევ ერთხელ გააცხადა, რომ მათ არ შეუძლიათ და არც სურთ ეროვნული პოლიტიკის გატარება.

უმიძივეს კრიზისში მყოფმა საქართველოს ფაქტობრივმა ხელისუფლებამ წამოიწყო ფსევდოპატრიოტული კამპანია, რომელიც, ჩვენის აზრით, მიზნად ისახავს, ერთის მხრივ, საქართველოს მოსახლეობის, კერძოდ, აფხაზეთიდან ლტოლვილი ქართველების კიდევ ერთხელ მოტყუებას, მეორეს მხრივ, პოლიტიკური ვითარების დაძაბვას, რაც, პოლიციური რეჟიმის პირობებში, ნებისმიერ დროს შეიძლება იქნეს გამოყენებული ეროვნულ პოლიტიკურ ძალთა წინააღმდეგ.

საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს წევრები ვაცხადებთ:

საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის, მისი დეოკუპაციის საფუძველს, 1991 წლის 31 მარტის რეფერენდუმის შედეგებისა და 1991 წლის 9 აპრილის სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენის აქტთან ერთად, წარმოადგენს საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს 1991 წლის 17 სექტემბრის დადგენილება საქართველოში განლაგებული სსრკ-ს ჯარების სტატუსის შესახებ. რომლის თანახმად, საქართველოს ტერიტორიაზე დისლოცირებულ ყოფილი სსრკ-ის, ქაჯაიას რუსეთის ფედერაციის შეიარაღებულ ძალებს მიეკუთვნება საოკუპაციო ჯარის სტატუსი; აგრეთვე, 1994 წლის 31 მარტს ქ. გროზნოში ჩატარებულ უზენაესი საბჭოს სხდომაზე მიღებული დადგენილება - საქართველოს დსთ-ში შეყვანის თაობაზე საქართველოს ფაქტობრივი ხელისუფლების გადაწყვეტილების უკანონოდ ცნობის შესახებ.

საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს მიერ მიღებული ყველა ზემოხსენებული გადაწყვეტილება წარმოადგენს საქართველოს მოსახლეობის მიერ 1991 წლის 31 მარტის რეფერენდუმზე გამოხატული ნების სამართლებრივ გაფორმებას და კანონიერია, რადგანაც საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭო არჩეული იქნა საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე, ქვეყნის მთელი მოსახლეობის მიერ, კონსტიტუციური ნორმებისა და საერთაშორისო სამართლის დაცვით და დამოხილვი იქნა ზუნტის მიერ, უცხო ქვეყნის შეიარაღებული ძალების მხარდაჭერით.

ჩვენ შევასვენებთ როგორც ფაქტობრივი ხელისუფლების მესვეურთ, ისე პოლიტიკურ ორგანიზაციებსა და ბლოკებს, რომელნიც აყოლილნი არიან ფსევდოპატრიოტულ ისტერიას, რომ უზენაესი საბჭოს დამხობის მისი წევრებისა და მათ მხარდამჭერთა დევნა-დაპატიმრების, ფიზიკური განადგურების მიზეზი იყო და არის ეროვნული ხელისუფლების მიერ ანტიიმპერიული პოლიტიკის თანამიმდევრულად გატარება. სწორედ ამიტომ არის ადრული დევნილი უზენაესი საბჭოს ყველა დეპუტატზე სისხლის სამართლის საქმე სამშობლოს დაცვის ბრალდებით, ამიტომ არის დეპუტატთა ერთი ნაწილი (ვიქტორ დომუხოვსკი, ზაურ ქობალია, ვალტერ შურდაია) "ზონებში" გამოიყვანებული, სხვანი კი სამშობლოდან განდევნილნი; ამიტომ აქვთ გამოტანილი სასჯელის უმაღლესი ზომა პეტრე გელბახიანს, ირაკლი დოკაძესა და ბადრი ზარანდიას; ამიტომ მოითხოვთ პროკურორმა ჯამბულ ბოკუჩავას, ვახტანგ (ლოთი) ქობალიასა და ზვიად ძიძიგურის სიკვდილით დასჯა, ხოლო ნუგზარ მოლოდინაშვილისთვის 13 წლით თავისუფლების აღკვეთა.

მათ, ვისაც გულწრფელად სურს საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობა და ქვეყნის დეოკუპაცია, ეძლევათ შესაძლებლობა, აღიარონ საქართველოს უზენაესი საბჭოს ზემოხსენებული გადაწყვეტილებების კანონიერება და მომავალშიც იხელმძღვანელონ ამ პრინციპით.

ეს იქნება 1991 წლის 22 დეკემბერს დაწყებული სახელმწიფო გადატრიალების ობიექტური შეფასებისკენ გადადგმული რეალური ნაბიჯი, რაც, თავის მხრივ, აუცილებელია ეროვნული ცნობიერების გამოთქმის, გათვლილი ეროვნული ღირსებისა და სამართლიანობის აღდგენისთვის.

17 ნოემბერი, 1996 წელი

საქართველოში არ არსებობს სასამართლო

22 ნოემბერს, მერაბ კოსტავას სახლ-მუზეუმში, საქართველოს პელსინიკის კავშირმა ჩაატარა პრეს-კონფერენცია, რომელზეც საუბარი შეეხო 19 ნოემბერს პოლიტპატიმრების მიმართ გამოტანილ განაჩენს და აფხაზეთში დანიშნულ არჩევნებს. კავშირის აფხაზეთის რეგიონული განყოფილების თავმჯდომარემ, ავთანდილ დავითიამ აღნიშნა, რომ სამაჩაბლოსა და აფხაზეთში დანიშნულ არჩევნებს წინ უდგოდა სეპარატისტული იდეების ინტენსიური კონსულტაციები შევარდნაძესა

და მისი რეჟიმის წარმომადგენლებთან. თავად ის ფაქტი, რომ თბილისში იმყოფებოდა და შევარდნაძეს შეხვდა კონსტანტინე ოზბანი - სეპარატისტთა ყველაზე ანტიქართული ფრთის, გუდაუთის კლანის ლიდერი - და ამის შესახებ საზოგადოებამ შემთხვევით შეიტყო რამდენიმე დღის შემდეგ, წარმოადგენს ქართველი ხალხის შეურაცხყოფას.

აფხაზეთში დანიშნული არჩევნები უმთავრესია თბილისთან

ეს აზრი აშკარად გამოიკვეთებოდა 23 ნოემბერს "დღეიანის" ძველთან გამართულ მიტინგზე, რომლის ინიციატორები იყვნენ საქართველოს პელსინიკის კავშირი, ერთგული ფრონტი-რადიკალური კავშირი, კონსტანტინე გამსახურდიას საზოგადოება, საქართველოს კონსერვატიული ლიგა, ნაციონალურ-კონსერვატიული პარტია და სხვა პოლიტიკური ორგანიზაციები.

მიტინგის მონაწილენი აფხაზეთის გარეშე შექმნილ დღევანდელ ვითარებას მიიჩნევენ საქართველოს ხელისუფლების კაპიტულანტური პოლიტიკის ლოგიკურ შედეგად და აღნიშნავენ, რომ თბილისის, სოხუმისა და ცხინვალის რეჟიმები შეთანხმებულად მოქმედებენ რუსეთის კარნახით.

გამომსვლელებმა ისაუბრეს კანონიერი ხელისუფლების მომხრეთა ძალებში არსებულ გათიშულობაზე, რაც, სხვა სოციალურ და ფსიქოლოგიურ ფაქტორებთან ერთად, მიიმდებარება საზოგადოების დიდ ნაწილზე, უკარგავს მას უკეთესი მომავლის იმედს.

მიტინგზე სიტყვით გამოვიდნენ: საქართველოს პელსინიკის კავშირის სახელით - ავთანდილ დავითიამ, ანა ჭავჭავაძემ, კონსტანტინე გამსახურდიას საზოგადოების პრეზიდენტი ვახტანგ ბოჭორიშვილი, უზენაესი საბჭოს წევრი გურამ მაქაცარია, პოეტი ნოდარ ჯალაღონია, აგრეთვე დამსწრე პოლიტიკური ორგანიზაციების წარმომადგენლები - ვია მამალაძე, ლია ენუქიძე და სხვანი.

პოლიციელთა და სუს-ის თანამშრომელთა სიმრავლის მიუხედავად (მათ ოკუპირებული ქონდათ ბაღის მიმდებარე ტერიტორია და ქუჩები), მიტინგმა ექსცესების გარეშე ჩაიარა და აქციის მონაწილენი მშვიდად დაიშალნენ. "დღეს გიორგობაა და, ალბათ, ამიტომ იყვნენ ასეთი ლმობიერნი". - გაისმოდა აქა-იქ.

"ჩვენ ვთვლით, რომ საქართველოს ფაქტობრივ ხელისუფლებამ მიერ ვითომდა ამ უკანონო არჩევნების საპირისპიროდ დანიშნული პლენისციტი, ხალხისთვის თვალში ნაცრის შეყრას, ფიქცია. მას არავითარი იურიდიული მნიშვნელობა არა აქვს და, ამდენად, უაზრობაა ან დაგვმით იგი, ან მხარი დაუჭიროთ. ამით ფაქტობრივი ხელისუფლება დემონსტრირებას ახდენს, თითქოს რაღაც ზომებს იღებს სეპარატისტთა საწინააღმდეგოდ". - განაცხადა ავთანდილ დავითიამ.

პოლიტპატიმრების მიმართ გამოტანილი განაჩენის თაობაზე, კავშირის პოლიტსაბჭოსა და IGFმ-ის წევრმა, ლია ბერუაშვილმა აღნიშნა, რომ ეს განაჩენი მიღებულია საპროცესო კოდექსისა და ადამიანის უფლებების უხეში დარღვევით, უსამართლოა და მას არ შეიძლება ჰქონდეს კანონიერი ძალა. სასამართლომ ვერ დაამტკიცა პოლიტპატიმართა ბრალეულობა, უგულვებელყო პროცესზე გამოვლენილი ფაქტები, ბრალდების მოწმეთა ჩვენებების არადაზვერებლობა და სასიკვდილო განაჩენი გამოუტანა ვახტანგ ქობალიას.

"ესა ჩვეული ანგარიშსწორება. არ შეიძლება საზოგადოება დაამშვიდოს ზოგიერთი მაღალჩინოსანის განცხადებამ, რომ სასიკვდილო განაჩენების აღსრულება უკვე ორი წელია არ ხდება. საერთაშორისო ორგანიზაციებმა მონაცემები სხვაზე შეტყუებულს. სიკვდილით დასჯის გაუქმება კი ამ ხელისუფლების და პირადად შევარდნაძის ინტერესებში უნდა შედიოდეს, ვინაიდან ოდესმე ამ საქმეში წარდგენილ ბრალდებულთა დიდ ნაწილზე მას მოუწევს პასუხისმგებლობა და იგი უთუოდ სამართლიანად დაიმსახურებს სასჯელის უმაღლეს ზომას". - განაცხადა პელსინიკის კავშირის გამგეობის წევრმა, ანა ჭავჭავაძემ.

პრესკონფერენციაში მონაწილეობენ ვახტანგ ქობალიას საზოგადოებრივი დამცველი თამარ ლომიშვილი და ნუგზარ მოლოდინაშვილის ადვოკატი გვიგორგი მორჩილაძე, რომელმაც განუცხადა უურნალისიტებს: "ცხადია, საქართველოში არც დაცვა არსებობს და არც სასამართლო და როდის იარსებებს, ძნელი სათქმელია. მე, ალბათ, ამას ვერ მოვესწრებო".

მოქმედებს თუ არა მორატორიუმი სიკვდილით დასჯაზე

უკანასკნელ პერიოდში საქართველოს მმართველობის უმაღლესი პირები, ძალადგანი სტრუქტურების ხელმძღვანელები არწმუნებენ საზოგადოებას, რომ ქვეყანაში, ფაქტობრივად, მოქმედებს მორატორიუმი სიკვდილით დასჯის აღსრულებაზე. პირველმა ეს აზრი გამოთქვა საგარეო ურთიერთობათა საპარლამენტო კომიტეტის თავმჯდომარემ, კახა ჩიტიაამ. მისმა კომენტარმა გაიქცა უშუალოდ 7 ოქტომბრის შემდეგ, ანუ როდესაც პროკურორებმა მოითხოვეს ვახტანგ ქობალიას, ზვიად ძიძიგურისა და ჯამბულ ბოკუჩავას დახვეწა და ერთგვარად დამამშვიდებლად იმოქმედა საზოგადოების გარკვეულ ნაწილზე.

ამის შემდეგ იგივე განაცხადა შსს მინისტრმა კახა თარგამაძემ, ხოლო მის კვლავად, ტრადიციულ რადიოინტერვიუში, 18 ნოემბერს, ანუ ქობალიას მიმართ გამოტანილი სასიკვდილო განაჩენის წინადადებას, ედუარდ შევარდნაძემ გამეორა ნაცნობი ფრაზა - თითქოს საქართველოში არავინ დახვეწილია უკანასკნელი ორი წლის მანძილზე.

დაბოლოს, 20 ნოემბერს რესპუბლიკის პროკურატურაში გამართულ პრესკონფერენციაზე და 22

ნოემბერს რადიო "ამერიკის ხმისთვის" მიცემულ ინტერვიუში, გენერალური პროკურორის მოადგილე ანზორ ბალუაშვილი კვლავ მთელი პასუხისმგებლობით აცხადებს - მორატორიუმი სიკვდილით დასჯაზე, ფაქტობრივად, მოქმედებს.

ამავე დროს, პარლამენტი არ ჩქარობს მორატორიუმის რეალურად მიღებას და ამ, როგორც გვარწმუნებენ, ფაქტობრივად მოქმედი ნორმის იურიდიულ გაფორმებას. როგორც ცნობილია, ოქტომბრის ბოლოსთვის განსაზღვრული იყო ამ საკითხის განხილვა პარლამენტის მიერ, მაგრამ ტრადიციული მოტივით (პროექტი არაა მომზადებული), საკითხი ამოდებული იქნა დღის წესრიგიდან.

იქმნება უცნაური, შეიძლება ითქვას, უნიკალური ვითარება, როდესაც ქვეყნულად სრულდება ის, რაც არ არსებობს კანონიერი ვადამდებლობით. რეალურად კი, ეს უწყებები და მათი უმაღლესი ხელისუფალი სინქრონულად ცრუობენ: 1995 წელს საქართველოში, სულ მცირე, 7 ადამიანი დაიხვეწიდა, ხოლო 1994 წელს - 14. ამასე მოწმობს როგორც საერთაშორისო ორგანიზაციების ხელთ არსებული მონაცემები - კერძოდ, "ემისიონი ინტერნეტ" - ის ანგარიშები საქარ-

თველოში ადამიანის უფლებათა დარღვევაზე, ასევე თავად საქართველოს ოფიციალურ საინფორმაციო საშუალებათა მიერ გავრცელებული ცნობები.

აღსანიშნავია, რომ არც საერთაშორისო ორგანიზაციებს, არც საქართველოს პრესას გააჩნია ოფიციალური მონაცემები 1996 წელს ამ მხრივ არსებული ვითარების შესახებ, თუმცა, ერთი წელიც არ გასულა, რაც პროგრამა "მაცნე"-მ აუწყა საზოგადოებას, რომ სისრულეში იქნა მოყვანილი სასიკვდილო განაჩენი 4 პირის მიმართ.

რაკი არ არსებობს სამართლებრივი გადაწყვეტილება სიკვდილით დასჯის აღსრულების შეჩერების შესახებ, არ არსებობს არც გარანტია იმისა, რომ დახვეწის შექმნილი დღესაც არ მოქმედებს, ან თუკი იგი შეჩერებულია, კვლავ არ ამოქმედდება. ამდენად, ერთადერთი, რაც დღესდღეობით წინ უდგას სიკვდილით დასჯის განხორციელებას, ესაა საზოგადოებრივი აზრი ქვეყნის შიგნით და მის გარეთ. მაშასადამე, ყველაფერი დამოკიდებულია იმაზე, რამდენ ხანს შეინარჩუნებს ერთუხიან საზოგადოება, რომელსაც ისედაც უამრავი საჭირობო პრობლემის წინაშე აყენებს არსებული რეჟიმი.

მს განაჩენი პოლიტიკურ ანგარიშსწორებას ჰბამს

- თვლის ამერიკელი პოლიტოლოგი პოლ გობლი

22 ნოემბერს რადიო "ამერიკის ხმა"-მ გადმოცა ინტერვიუ საქართველოს გენერალური პროკურორის მოადგილესთან, ანზორ ბალუაშვილთან, რომელიც ძირითადად მიემდგვნა 19 ნოემბერს უხეიანის სასამართლოს მიერ ვახტანგ ქობალიას, ზვიად ძიძიგურის, ჯამბულ ბოკუჩავასა და ნუგზარ მოლოდინაშვილისთვის გამოტანილ განაჩენს. ბალუაშვილის თქმით:

"განცხადება იმის შესახებ, რომ ამ განაჩენმა საყოველთაო აღშფოთება გამოიწვია, აშკარა დეზინფორმაციაა, ისევე, როგორც "ზოგიერთების მტკიცება, რომ ქობალია დაინაჯა, როგორც ამუშავებული ხელისუფლების (მათი სიტყვებით რომ ვთქვათ - რეჟიმის) პოლიტიკური მოწინააღმდეგე და რომ თითქოს ქობალია წარმოადგენს პოლიტიკურ პატიმარს. მთელი პასუხისმგებლობით ვაცხადებ, როგორც მოქალაქე და როგორც თანამედრობის პირი - ეს განცხადება საზოგადოებისთვის თვა-

ლში ნაცრის შეყრა. ქობალია კონკრეტულად დაინაჯა დამამძიმებელ გარემოებებში განსაკუთრებული სისასტიკით, საჯაროდ ექვსი უდანაშაულო, უმწუ პირის დახვეწისთვის. აქედან ერთ-ერთი იყო ჟურნალისტი დ. ბოლქვაძე, რომელიც საჯაროდ და სახალხოდ ახვეწებდა ქობალიას უურნაღისტის მოწმობას. მასთან ერთად დახვეწილი იქნა 5 დატყვევებული გვარდიელი. ამასთანავე, გამოძიების პროცესში და სასამართლოს მიმდინარეობისას დადგინდა, რომ ქობალიას ახლობლები და გულშემატკივრები ავიწროებდნენ იმ მოწმეებს, რომლებმაც თავიანთი თვლით უყურეს ქობალიას მიერ იმ ნაკის დახვეწებას".

კორესპონდენტის კითხვაზე, იქნება თუ არა მოყვანილი სისრულეში სასიკვდილო განაჩენი, ანზორ ბალუაშვილმა უპასუხა:

"საქართველოში, პრაქტიკულად, მორატორიუმიამ გამოცხადებული

სასჯელის ამ დონისძიებაზე. ორი წლის განმავლობაში არც ერთი სასიკვდილო განაჩენი საქართველოში სისრულეში არ მოუყვანიათ. მიმდინარეობს ფართო დისკუსია სასჯელის სისტიმიდან ამ დონისძიების ამოღების და მის ნაცვლად სამუდამო პატიმრობის შემოღების შესახებ".

ამ ინტერვიუს კომენტარი გაუკეთა პოლიტოლოგისა და საერთაშორისო სამართლის დოქტორმა, საერთაშორისო ორგანიზაცია "ფრიდომ ჰაუს"-ის წარმომადგენელმა, პოლ გობლიმ. მისი აზრით, ეს სასამართლო პროცესი და გამოტანილი განაჩენი ძალზე ჰგავს პოლიტიკურ ანგარიშსწორებას და თუ სიკვდილით დასჯა ქობალიას მიმართ სისრულეში იქნა მოყვანილი, ამით ქართულ საზოგადოებაში კვლავ გაიხსნება ამ უკანასკნელ წლებში მომხდარი ტრაგიკული მოვლენების შედეგად მიყენებული ტრილომები.

თვეს ახსნა-განმარტებები. არ არის გამორიცხული, შსს-მ და პროკურატურამ საგანგებო ძიება ჩატაროს ამ ფაქტთან დაკავშირებით და მისთვის ჩვეული მეთოდებით აღარმოსი ჩოხების დაკითხვები. ამავე დროს, ვახტანგ ქობალიას დამ განაცხადა, რომ ის, განსაჯელს თვითონ მოსამართლე ააღადაშვილმა გადასცა.

ლოთი ქობალია გადაიყვანეს სიკვდილით დასჯის საკანში

ლოთი ქობალია, განაჩენის გამოტანის შემდეგ, იმავე დამთავრების სიკვდილით დასჯის საკანში. იგი მოათავსეს ირაკლი დოკუაძესა და პეტრე გელახიანთან ერთად. როგორც ქობალია იტყობინება, იგი თავს კარგად გრძობს და არ კარგავს მხეობას.

პოლიტპატიმართა ჩონხები დააკატიმრეს

როგორც ჩანს, განაჩენის დღეს პოლიტპატიმრების ჩონხებში გამოსვლამ დიდად ააღვიძრა მმართველი რეჟიმი, რომელიც აღარც ეროვნულ ტანსაცმელს დაგვიდევს და აღარც ეროვნული დროშის ღირსებას. განაჩენის გამოტანისთანავე, იზოლატორში მიყვანილ ზვიად ძიძიგურს, ვახტანგ ქობალიასა და ნუგზარ მოლოდინაშვილს ჩამოართვეს ჩონხები და... დაუპატიმრეს. მინაგან საქმეთა სამინისტრო კვილობს გარკვევით, როგორ

კვირის ამბები

რუსეთის ჯარის უკანასკნელი ნაწილები ტოვებენ ჩიჩნეთს

23 ნოემბერს, ვიქტორ ჩერნომირდინსა და ასლან მასხადოვს შორის გამართულ შეხვედრამდე რამდენიმე საათით ადრე, პრეზიდენტმა ბორის ელცინმა ხელი მოაწერა ბრძანებულებას ჩიჩნეთიდან რუსეთის შინაგანი ჯარების უკანასკნელი ნაწილების გაყვანის თაობაზე. როგორც ცნობილია, ესენია 101-ე და 205-ე მოტომსროლელი ბრიგადები. ბრძანებულებამ მწვავე რეაქცია გამოიწვია რუსეთის დუმის რიგ, ფრაქციებში, რომლებიც დაუშვებლად მიიჩნევენ ჩიჩნეთის საკითხში დათმობას. კომუნისტები, ჟირინოვსკის ლიბერალ-დემოკრატები და "ნაროდოველასტიეს" დეპუტატები აცხადებენ, რომ ელცინის ამ ბრძანებულებით, ფაქტობრივად, იურიდიული საფუძველი შეექმნა ჩიჩნეთის დამოუკიდებლობას.

რუსეთი არ ჩაერება ჩიჩნეთის საქმეებში

23 ნოემბერს შედგა შეხვედრა რუსეთის პრემიერ-მინისტრ ვიქტორ ჩერნომირდინსა და ჩიჩნეთის რესპუბლიკა იჩქერიას პრემიერ-მინისტრ ასლან მასხადოვს შორის. შეხვედრის დროს მხარეებმა მოილაპარაკეს არჩევნებამდე ჩიჩნეთსა და რუსეთს შორის განსაკუთრებული ურთიერთობების ჩამოყალიბების შესახებ და ხელი მოაწერეს შეთანხმების ტექსტს, სადაც ჩამოყალიბებულია ამ ურთიერთობათა პრინციპები. კერძოდ, რუსეთის მხარე იღებს ვალდებულებას არ ჩაერიოს ჩიჩნეთის საქმეებში და მისცეს მას საშუალება, დამოუკიდებლად გამართოს არჩევნები.

აფხაზეთში პირველი დამოუკიდებელი არჩევნების ჩატარება იწყება

23 ნოემბერს აფხაზეთში არჩევნები მაინც ჩატარდა. აფხაზური წყაროების თანახმად, არჩევნებში მონაწილეობა მიიღო მოსახლეობის 70 პროცენტზე მეტმა. საარჩევნო უბნები არ გახსნილა თურქეთსა და რუსეთში. სეპარატისტთა ოფიციალური წრეები ამას ფინანსური გაჭირვებით ხსნიდნენ, თუმც, თავის მხრივ, თბილისი აცხადებდა, რომ აფხაზები რუსეთისა და თურქეთის ხელისუფლების წინააღმდეგობას წააწყდნენ.

როგორც ცნობილია, აფხაზეთი არჩევნებს დაესწრნენ საერთაშორისო დამკვირვებლებიც, კერძოდ, რუსეთის დუმის დეპუტატები დსთ-ს საკითხთა კომიტეტის თავმჯდომარის, გიორგი ტიხომიროვის ხელმძღვანელობით, აგრეთვე დიდი ბრიტანეთის ლორდთა პალატის ადამიანის უფლებათა დამცველი ერიკ ვესბერი და ექსპენატორი ამერიკიდან ჯონ ნიმროლი, რომელთა თქმით, არჩევნები დემოკრატიული ნორმების დაცვით ჩატარდა.

აფხაზეთის უხეიანის საბჭოს ქართული ნაწილის თავმჯდომარის, თამაზ ნადარეიშვილის თქმით, არჩევნების დღეს გალის რაიონი მთლიანად დატოვა იქაურმა მოსახლეობამ, რომელიც ენგურს გადმოდმა გადმოვიდა პლემისციტში მონაწილეობის მისაღებად, ხოლო კოდორის ხეობამ მთლიანად მიიღო მონაწილეობა პლემისციტში. მისივე თქმით, ტყვეარჩელის, გულრიფშისა და ოჩამჩირის რაიონები, ფაქტობრივად, ცარიელი იყო.

ამავე დროს, გავრცელდა ცნობები გალის რაიონში მიმდინარე ლოკალური სროლების, აფეთქებებისა და თავდასხმების შესახებ. ამასთან, არც ნადარეიშვილი და არც ოფიციალური თბილისი პირდაპირ არ აცხადებენ ამ აქტებთან კავშირის თაობაზე, თუმცა, არც უარყოფენ და არ გამორიცხავენ ქართველ პარტიზანთა აქტიურობის ფაქტორს. საგულისხმოა, რომ ამ ტერაქტებისა და თავდასხმების ფაქტებს არც აფხაზური მხარე უარყოფს.

"უღუბისციტის შედეგად დაამტკიცა ლტოლვილების პატრიოტიზმი"

23 ნოემბერს გამართულ პრესკონფერენციაზე თამაზ ნადარეიშვილმა გააცნო საზოგადოებას პლემისციტის წინააღმდეგ შედეგები. მისი თქმით, მხოლოდ რუსეთში იმ დღის 12 საათისთვის 25 ათასმა ლტოლვილმა მიიღო მონაწილეობა, ხოლო საკუთრივ მოსკოვში - 10.800-მა. ამასთან, გამოკითხვისთვის უბნები იყო შექმნილი საზღვარგარეთისა და დსთ-ს რიგ ქვეყნებში - თურქეთში, ისრაელში, უკრაინის ქალაქებში.

სახელმწიფო კანცელარიის უფროსმა, პეტრე მამრამამ, 24 ნოემბრის სატელევიზიო გამოსვლაში განაცხადა, რომ პლემისციტში მონაწილეობა მიიღო 223 ათასზე მეტმა ლტოლვილმა, რაც მათი საერთო რაოდენობის 90 პროცენტზე მეტს შეადგენს. ხოლო აფხაზეთის სეპარატისტულ არჩევნებში, მხოლოდ 70 ათასმა ადამიანმა მიიღო მონაწილეობა. მამრამის თქმით, ეს შედეგები საშუალებას მოგვცემს, კიდევ ერთხელ არგუმენტირებულად დავსვათ აფხაზეთის საკითხი საერთაშორისო დონეზე, კერძოდ, უახლოეს ხანებში ლისაბონში დაგეგმილ სამიტზე, სადაც მოხსენებით გამოვა ედუარდ შევარდნაძე. "აფხაზური არჩევნების კანონიერებას არ ცნობს მსოფლიოს არც ერთი ქვეყანა, ხოლო პლემისციტის შედეგები ადასტურებს, რომ ჩვენ მართლაც ვართ და გავიმარჯვებთ. ამ ხალხმა (მას მხედველობაში ჰყავდა ლტოლვილები) დაამტკიცა, რომ ისინი საქართველოსა და თავისი კუთხის ტყვემარტი პატრიოტები არიან." ყოველივე ეს მამრამამ მისთვის ჩვეული რუსული აქცენტითა და ენობრივი კალკების გამოყენებით წარმოთქვა.

ერთი პროცესის მსატრეული რეპორტაჟი ღირიკული კომენტარებით

19 ნოემბერს უნენაესი სასამართლოს "დიდი დარბაზი" მილიციის, ჟურნალისტების და შენობაში რის ვაი ვაგლახით შემოსული მოქალაქეებით გაივსო. დასასრულს უახლოვდებოდა "ზევიდ გამსახურდიასა და მის მომხრეთა" სასამართლო პროცესი. სახელმწიფო ბრალდებლის მიერ სამი განსასჯელის მიმართ მოთხოვნილი სასიკვდილო განაჩენი იქ შეკრებილთა საფუძვლიან მდებარეობას იწვევდა. მიუხედავად იმისა, რომ ამ ბოლო წლებში ქართველი ერი ტოტალური უსამართლობის წინაშე აღდგა, მან მაინც შეინარჩუნა ის პროვოკაციული რიტუალი, რომელიც მას სასიკვდილო იმპულსს აძლევს. დარბაზში შეკრებილი ადამიანების ნათელი სახეები გამოხატავდა რწმენას, რომ ნებისმიერი განაჩენი, რომელსაც დადეს არსებული ხელისუფლება გამოუტანს პოლიტიკურებს მოსამართლის პირით, მხოლოდ და მხოლოდ ფიქციაა და ამაზე აღელვება არც კი ღირს. ერთ-ერთი განსასჯელის დედა სხდომის დაწყების წინ ხალხს აფრთხილებდა: "ჩვენ ნებისმიერ განაჩენს უსიტყვოდ უნდა შევხედეთ, რადგან ჩვენი შვილები, ძმები, ახლობლები საქართველოს თავისუფლებისთვის იხვრიტებიან." უნებლად ილიასკლი "ნანინას" თავგანწირული ლეიტმოტივი მოგაგონებოდა: "რად მინდა იგი შვილი, თუ ისთვის არ მოკვდება?"

სენსაციური მასალის მოსაპოვებლად მოსული ჟურნალისტი გადსადებდა მოემზადა. ერთ-ერთმა განსასჯელმა კიდევ იხუმრა "პოლიუდში მგონია თავი". მართლაც საოცარია "ბანდიტებისა და კრიმინალების" პროცესისადმი საქართველოს ორგანიზაციებისა და სააგენტოების ასეთი ცხოველი ინტერესი.

განსასჯელები დარბაზში სამფეროვანი ჩოხებით შემოიყვანეს. მიუხედავად იმისა, რომ ეროვნული ტანსაცმელი არც ისე გაუცხოვებელია ჩვენი ცნობიერებისა, განსასჯელთა სამოსად ჩოხა სხვაგვარად აღიქმებოდა, სხვა დატვირთვას იძენდა, როგორც ჭეშმარიტად ქართული, ვაჟაკური სულის ერთი მშვენიერი გამოხატულება. ქართულ ეროვნულ ტანსაცმელში გამოწყობილი პოლიტიკატიმრების დანახვა ისეთი ეფექტი მოახდინა დარბაზში, რომ განსასჯელები მალევე გაიყვანეს და ჩოხების გახდა მოსთხოვეს. განსასჯელთა და ადვინისტრაციის შორის გამართულ რია-რიას ლოთი ქობალიას ცნობილი ნაბადი შეეწირა.

პროკურატურამ ადგილი ვიდუო კამერების უკან დაიკავა, დარბაზი ფეხზე წამოდგა. მაგრამ ეს არ იყო პატივისცემის გამოხატვა მართლმსაჯულების მიმართ, რომელიც დღეს არსებული ხელისუფლების სურვილების უაქველაციო საშემსრულებლო აპარატად იქცა. ეს იყო პოლიტიკატიმრებისა და გაწამებული

ქართველი ხალხის ურთიერთთანდგომის გამოხატულები უესტი. მოსამართლემ განაჩენის კითხვა დაიწყო. განაჩენის სტილი და შინაარსი საბრალდებო დასკვნის პერიფრაზა გახლდათ. მას არ უსმენდა დარბაზში მყოფი არც ერთი ადამიანი. ერთ-ერთი განსასჯელი შეეცადა მოსამართლისთვის საქმე შეემსუბუქებინა და მას პირდაპირ განაჩენის ფინალურ ნაწილს წაკითხვა შესთავაზა. თუმცა, მოსამართლე იმდენად გართული იყო "მსატრეული კითხვით", რომ განსასჯელის "თავხედური" და "ცინიკური" გამოხედომისთვის ყურადღება არც კი მიუქცევია. განსასჯელებმა წერილები გამოგზავნეს:

"ჩვენო ძვირფასებო, გამხხვედით. ხედავთ, როგორ ეფარებიან პროკურატორები. ვიდუოკამერებს, როგორ იმალეებიან? მოსამართლეს ხელები უკანკალეს, მსაჯულებს ენა ებმით. ეს არის მათი ზნეობრივი მარცხი და უფლისგან მათი განკითხვის მოახლოება... ჩვენო ძვირფასო ქართველო ხალხო, თუ მოვიდომებთ, აუცილებლად გავიმარჯვებთ. ნუ დახრთოთ თქვენს ცრემლიან თვალებს; არამედ ისინი ზეცას აღაყვართ."

ჩამოხველდა. შენობის გარეთ დარჩენილი განაჩენის მომლოდინე გათოშილი ადამიანების გამამხნეველები შეძახილები გაჭირვებით აღწევდა პროექტორებით განათებულ, დამძიმებულ დარბაზს. მოსამართლის ხმა, მონოტონური და ერთფეროვანი, თითქოს უსასრულოდ გაწვივდა წამებდა იქცა. ამ დროს სტუდენტმა გოგონამ 9 აპრილს შეკერილი საქართველოს დროშა გადააწოდა განსასჯელებს, ბადრაგის წინააღმდეგობის მიუხედავად, მათ დროშა ბარიერის

მოაჯირზე გადაიწინეს. ახლა ისინი მარტო აღარ იყვნენ. მოსამართლე განაჩენს ქართული დროშისთვისაც კითხულობდა... დარბაზში ტვერულის ეკლესიის მოძღვარი ლოცულობდა:

მოსამართლე ფინალურ ნაწილს მიუახლოვდა. მას ხმაში მწუხარების ყალბი ნოტები შეეპარა.

ქობალია - სიკვდილით დასჯა ბოკუჩავა - 15 წლით თავისუფლების აღკვეთა

ძიძიგური - 13 წლით თავისუფლების აღკვეთა

მოლოდინაშვილი - 7 წლით თავისუფლების აღკვეთა

ლოთი ქობალიამ ტაში დაუკრა. ლექსი წამოიწყო. "ხალხნო, ნუ გეშინიათ, ჩვენ გავიმარჯვებთ, ჩვენ მაგათ დედას ეუტირებთ - მოისმია ერთ-ერთი განსასჯელის ომახინი შეძახილი. სამოქალაქო ფორმაში გადაცემულმა "სამართალდამცველმა" იქვე დაფენილი დროშის წართმევა სცადა. "დროშას ხელი არ ახლო!" სიკვდილმისჯილმა დროშა გულში ჩაიკრა. დარბაზში ვიდაცამ შევლევო წამოიწყო, ყველა მდებარეობა და ახალი ბოძოლის დაწყების განუზომელი შემართება.

უნენაესი სასამართლოს შენობა უცებ დაპატარავდა და გაქრა. "გაუმარჯოს თავისუფალ საქართველოს, გაუმარჯოს ზვიად გამსახურდიას, გაუმარჯოს ჩვენს წამებულ ვაჟაკებს." და იმ წუთში სივრცე და დრო მარადისობად იქცა, იგი კოსმოსურად შეუერთდა საქართველოს ისტორიის ყველაზე ნათელ და ბედნიერ წამებს, როდესაც ბოროტებაზე გამარჯვების სიხარული იმდენად დიდებულია, რომ მის გვერდით სიკვდილის სიბხლოვეც კი კარგავს ყოველგვარ ემოციურ ძალას.

ჩვენ სიღვირით ვხვდებით განაჩენს

განაჩენის დღეს შსს-ს მიერმიღებული იქნა განსაკუთრებული ზომები განსაკუთრებით საშიში პოლიტიკატიმრების - ზვიად ძიძიგურის, ვახტანგ ქობალიას, ჯამბულ ბოკუჩავასა და ნუგზარ მოლოდინაშვილის დაცვის უზრუნველსაყოფად. ჩოხაში გამოწყობილი განსასჯელების დანახვაზე, შსს-ს პასუხისმგებელ პირებს ელდა ეცათ - როგორც ჩანს, მიხვდნენ, რომ ქვეყნის დღევანდელ მმართველზე ეროვნულ სამოსში გამოწყობილი ეროვნული მოღვაწეების დანახვა ისევე იმთქმედებდა, როგორც ეშმაკზე პირფარის გადაწვითა და სცადეს იმუღვირით ჩაეცმიათ პოლიტიკატიმრებისთვის სამოქალაქო ტანსაცმელი. მაგრამ ამაოდ. როგორც შემდგომ აღნობა საზოგადოებას ზვიად ძიძიგურმა, პოლიტიკატიმრებს განუცხადებდათ - "ან ჩოხებში გამოვალთ, ან შიშვლებში". დავა-კამათის შემდეგ, ვახტანგ ქობალიას ჩამოართვეს ნაბადი, რამაც დიდად არ დააჩინა მისი შინდისფერი ჩოხის მოხდენილობა.

დილიდანვე თბილისის #1 იზოლატორში შეყვანილი იქნა შინაგანი მიმე სატვირთო მანქანით თან გაჰყვინენ პატიმართა ისედაც მრავალრიცხოვან ესკორტს. ერთი ნაწილი, უხუცაეს სასამართლოში მისვლისთანავე, მის შენობაში განათავსეს, ხოლო მეორე - შენობის გარშემო შექმნილი მრავალჯერადი ალიყის ერთ-ერთი სართული უნდა შეიქმნებოდა ქუჩა კვლავ გადაკეტილი იყო ორივე მხრიდან. შინაგან ჯართან ერთად, აქ ვითარებას აკონტროლებდა მთაწმინდის პოლიციის, შსს ქალაქის სამმართველოსა და სპეცრაზმის ნაწილები, მათი ხელმძღვანელების მეთვალყურეობის ქვეშ. კონსერვაციის სასამართლოსკენ ასასვლელს იცავდა შსს-ს ოფიცერთა შემადგენლობა, რომელსაც სადამოხანს, შეკრებილ და სასამართლოზე გვერდმხვედრილ ხალხთან ერთად, სიბნელეში მოხუცა ყოფნა, ცინიდან განახილებული რუსთაველის პროსპექტის ფონზე, სწორედ ეს უბანი

ხაობას, რომელიც ძველ და ბედნიერ დროს მოგვაგონებდა... განაჩენის კითხვა დამის 10 საათისთვის დასრულდა. პოლიციის ადულდა, დაიძაბა, გაისმა ნაცნობი შემობახება - "ჩაიწვიეთ, გაათავისუფლეთ ქუჩა". ჩაიქროლა რამდენიმე მანქანამ, რომლებიც, ლამის პარტიზანულად, მიიპარებოდნენ დაზარალებულები. შემდეგ კი გამოჩნდნენ პოლიტიკატიმართა ახლობლებიც - ტირილითა და გოდებით. ხალხი შეირხა - ისევ დახვრეტა, ისევ სასიკვდილო განაჩენი...

ვითარება თანდათან დაიძაბა, თუმცა არავის უცდია, როგორც შემდეგ არწმუნებდნენ საზოგადოებას შსს-ს მესვეურნი, არც სასამართლოს შენობისკენ გატარა და მით უფრო, პატიმართა ესკორტებისთვის ხელის შეშლა. ეს შეუძლებელიც იყო, ცინიდან პატიმრები, ჩვეულებრივ, ჭავჭავაძის ქუჩით გაჰყავთ ხოლმე, ხოლო კონსერვატორიასთან შეკრებილი ხალხი რუსთაველის პროსპექტისკენ დაიძრა შექაზილებით - ძირს ჯვალათი შევერდნამე! ძირს სისხლიანი დიქტატორი! თავის უფლება პოლიტიკატიმრებს! ლოთო, ზვიად! ჯამბულ! ნუგზარ - მტკიცედ დადექით ბიჭვო! პოლიციელთა ალყამ რუსთაველის პროსპექტისკენ გადმოინაცვლა და კვლავ წინ აღუდგა ხალხის ნაკადს. ორი სატვირთო მანქანით მოყვანილი შინაგანი ჯარის ყმაწვილებმა და სპეცრაზმელებმა ხელოვნურად ალყაში მოაქციეს შეკრებილები და ნაწილ-ნაწილ უშვებდნენ მათ ამ წრიდან. თუმცა, უნდა ითქვას, რიგითების მხრიდან არც უხეშობას, არც ბილწისმომცველობას ადევნიდნენ არაქონია. სამაგიეროდ, აქტიურობდა უფროსობა: სწორედ აქ, ლადიბის წყლებთან, შსს მთაწმინდის რაიონმმართველოს უფროსმა, ელგუჯა ჯამბურიაშვილმა და ქალაქის სამმართველოს უფროსის მოადგილემ, მიხეილ სალამაძემ კლასიკური პოლიციური პროვოკაცია გაითამაშეს - მივარდნენ ერთ-ერთ მამაკაცს, დედა რატომ შემაგინეთ, და დაუპირეს დაკავება. აქ კი უკვე მთაწმინდა არ დააჩინა - ხანგრძლივი გაწვევა-გამოწვევის შედეგად, გამოვლიჯა ხელიდან უდანაშაულო მოქალაქე.

პოლიციელთა გმირობა იმ დღეს ამით არ ამოწურულა. როგორც ჩანს, გახურებულმა სპეცრაზმელებმა რუსთაველის მოედნამდე სდიეს ხალხს და აქ, მეტროსთან, ხელთ იგდეს ტელევიზიის მეორე არხისა და ტელეკომპანია "საქართველოს ხმის" ჟურნალისტები, წიხლებით შეაგდეს თავიანთ სახელოვან "ფორდ" - ში, ხოლო ამ უკანასკნელს თავიც კი არტყემინეს მანქანის კარზე.

მაშ ასე, დასრულდა კიდევ ერთი პოლიტიკური სასამართლო პროცესი. გამოიტანეს კიდევ ერთი სასიკვდილო განაჩენი, მრავალი წლით პატიმრობა მიუსაჯეს ეროვნული ხელისუფლებისა და ეროვნული გვარდიის წარმომადგენლებს. მათ კი ჯალათების თვალწინ ააფრინეს ეროვნული დროშა და სიმღერით შეხვდნენ უსამართლო განაჩენს. და ამ ომახიან "შავლეგოს" შეუერთდა სასამართლო დარბაზსა და მის გარეთ შეკრებილი ხალხის ხმა.

ჩვენი დამარცხება უშუალოა!

არაფერი განსაკუთრებული არ მომხდარა: "სასამართლო" სიტყვებით გაიმორთა პროკურატურის საბრალდებო დასკვნა. თავიდანვე ვაცხადებდით, რომ ჩვენი განაჩენი გამოიტანეს ჩვენი დატვირთვით და სრულად უდმეტი იყო ამ სასამართლო ფარის ჩატარება. ცხრა თვე მხოლოდ იმისთვის იწვალეს, რომ მსოფლიო საზოგადოებრიობისთვის თვალში ნაცარი შეეყვართ, აქაოდა, სასამართლო გამოძიება ჩავატარეთ.

კიდევ ერთხელ ვაცხადებ, განაჩენს ჩემთვის არავითარი მნიშვნელობა არა აქვს. ეს არ არის კანონის ძალით დამნაშავე დასჯა. ეს არის უკანონო, მარონეტული ხელისუფლების მიერ ანგარიშის გასწორება მრავალპარტიული, დემოკრატიული გზით მოსული კანონიერი, ეროვნული ხელისუფლების წარმომადგენელთა მიმართ. დღევანდელმა რეჟიმმა ეს განაჩენი საკუთარ თავს გამოუტანა.

ჩვენ, ეროვნული ხელისუფლებისა და ეროვნული მოძრაობის წარმომადგენლებს, ასეთი სისხლიანი ანგარიშსწორებით ვერ შეგვაშინებენ. ყველას ვერ დაგვბოკავენ! გუშინდელ დღეს კიდევ ერთხელ დადასტურდა, რომ ჩვენი არც გატყევა, არც მოთვინიერება, არც განადგურება შეიძლება. მართალი საქართველო ჩვენიანაა და ჩვენი დამარცხება შეუძლებელია!

საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს წევრი ზვიად ძიძიგური

ჩვენ ამ ბრძოლას მოვიგებთ!

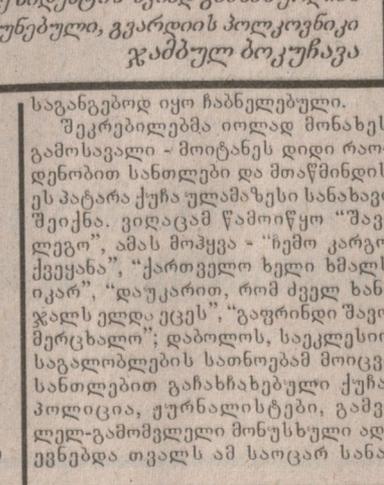
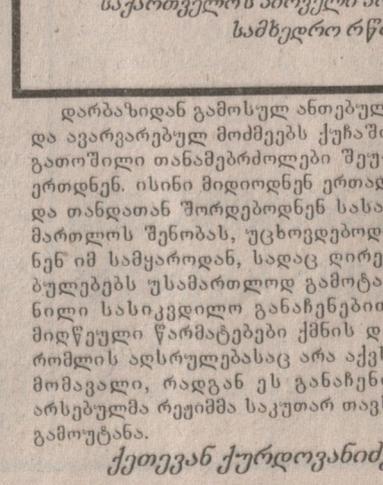
ხომ ავარიალეთ თავისუფალი საქართველოს დროშა! ჩვენ მაგრად ვართ. უფალმა ასე იხება, რომ ბოლომდე ვიართოთ ამ ეკლიან გზაზე. ეს ჩვენი მოვალეობაა. უფალი გვცდის და ჩვენ ამ ბრძოლას მოვიგებთ კიდევ, უფლის წყალობით.

საქართველოს პირველი პრეზიდენტის ზვიად გამსახურდიას სამხედრო რწმუნებული, გვარდიის პოლკოვნიკი ჯამბულ ბოკუჩავა

დარბაზიდან გამოსულ ანთებულ და ავარგარებულ მოძმეებს ქუჩაში გათოშილი თანამებრძოლები შეუერთდნენ. ისინი მიდიოდნენ ერთად და თანდათან შორდებოდნენ სასამართლოს შენობას, უცხოვდებოდნენ იმ სამყაროდან, სადაც ღირებულებებს უსამართლოდ გამოტანილი სასიკვდილო განაჩენებით მიღწეული წარმატებები ქმნის და რომლის აღსრულებასაც არა აქვს მომავალი, რადგან ეს განაჩენი არსებულმა რეჟიმმა საკუთარ თავს გამოუტანა.

ქეთევან ქურდოვანიძე

საგანგებოდ იყო ჩაბნელებული. შეკრებილებმა იოლად მონახეს გამოსავალი - მოიტანეს დიდი რაოდენობით სანთლები და მოაწმინდეს ეს პატარა ქუჩა ულამაზესი სანახავი შეიქნა. ვიდაცამ წამოიწყო "შავლეგო", ამას მოჰყვა - "ჩემო კარგო ქვეყანა", "ქართველო ხელი ხმალი იკარ", "დაუკარო, რომ ძველ ხანს ჯაღს ელდა ეცეს", "გაფრინდი შავო მერცხალო"; დაბოლოს, საეკლესიო საგალობლების სათნოებამ მოიცვა სანთლებით განახილებული ქუჩა. პოლიცია, ჟურნალისტები, გამვლელ-გამომგვლი მონუსხული ადენებდა თვალს ამ საოცარ სანა-

ირაკლი დგებუაძე

განაჩენი გამოტანილია, მაგრამ არაის სჯერა მისი სამართლიანობის

ანა ჭავჭავაძე და ლია ბერუაშვილი, როგორც სამართალდამცავები და ჟურნალისტები, წლების მანძილზე აწარმოებენ დაკვირვებას მიმდინარე პოლიტიკურ სასამართლო პროცესებზე. დღეს ისინი "თავისუფალი საქართველოს" მკითხველისთვის შეაჯამებენ უკანასკნელი პოლიტიკური სასამართლო პროცესის ტენდენციებს და შედეგებს

ანა ჭავჭავაძე - დამთავრდა ცხრათვიანი სასამართლო მართობის განაჩენი გამოტანილია. საზოგადოების ნაწილისთვის სასამართლოს საბოლოო გადაწყვეტილება ისეთივე მოულოდნელი იყო, როგორც პროკურორის მოთხოვნა - თბილისი სამი პოლიტიკური სიკვდილი დასჯის შესახებ. დაახლოებით შთაბეჭდილება იქმნება, რომ სასამართლო კოლეგია არ დაემორჩილა პროკურატურის დიქტატს და მეტ-ნაკლებად სამართლიანი ვერდიქტი გამოიტანა.

ლია ბერუაშვილი - ვფიქრობ, ეს განაჩენი არ შეიცავს, თუნდაც ფორმალურად, სამართლიანობის ელემენტსაც კი. უპირველესად იმის გამო, რომ მისი ტექსტი თითქმის ზედმიწევნით იმეორებს საბრალდებო დასკვნას; მასში სრულიად იგნორირებულია სასამართლო ძიების მსვლელობა: თითქოს ამ ცხრა თვის მანძილზე არ დაკითხულა არც ერთი მოწმე და ვინც დაკითხა, ყველამ სიტყვასიტყვით გაიმეორა ბრალდების პოზიცია. ეს ასე არ იყო და ფართო საზოგადოებას ჰქონდა შესაძლებლობა პრესის საშუალებით დარწმუნებულიყო ამის შესახებ. თვით პროკურატურის მხრიდან მოწვეული მოწმეები ჩვენებებში ან მთლიანად უარყოფილია, ან ეჭვქვეშ არის დაყენებული ბრალდების ვერსია.

ანა ჭავჭავაძე - რაც შემთხვევაში მოწმეები აცხადებდნენ, რომ ჩვენება გამოძიებულმა დაწერა და თვითონ წაუკითხავდა მოაწერეს ხელი; რომ დაკავებული იყვნენ როგორც ზვიადისტიები და იძულებული გახდნენ ხელი მოეწერათ; რომ ჩვენებაში შეცვლილია ფორმული ნაწილები და ა.შ.

ლია ბერუაშვილი - სწორედ ამიტომ, განაჩენის მეტ-ნაკლებად სამართლიანობაზე საუბარიც ზედმეტია: განა ლოთი ქობალიას დაუმტკიცა ბრალდებულმა დანაშაულის ჩადენა?! ან ჯამბულ ბოკუჩავამ რა ჩადინა ისეთი, 15 წლით პატიმრობა რომ მიესაჯა?! ან ზვიად ძიძიურმა და ანუზაძემ მთლიანად შეიღმა რითი დაიმსახურეს 13 და 7 წლით თავისუფლების აღკვეთა?!

სასამართლოს განაჩენში ხაზგასმულია ბრალდების სწორედ ის მომენტები, რომლებიც საერთოდ არ ყოფილა გამოძიებული პროცესის მსვლელობისას. კერძოდ, განაჩენში რატომდაც აისახა ნუგზარ მთლიანად შეიღმა მიმართ 1992 წლის მაისში ადრული საქმის მასალები, რომელთა თანახმად, მთლიანად შეიღმა თითქოსდა მონაწილეობას დებულადა აღამიანთა წამებაში უზენაესი საბჭოს სარდაფში. ნიშანდობლივია, რომ ამ საქმის ძიება 1992 წლის აგვისტოს მანიფესტით შეწყვეტილი იქნა, მასზე სასამართლო გადაწყვეტილება არ მიღებულა და არც ამ პროცესზე გამხდარა მსჯელობის საგანი. განაჩენში კი აქცენტირებულია ეს მომენტი და ისიც უმაღლესი ატაცებული ოფიციალური ტელეარხების მიერ. უკვე ამითაც ჩანს, რომ სასამართლო ხელმძღვანელებს არა იურიდიული ნორმებით, არამედ ხელისუფლებისთვის სასურველი, წმინდა პროპაგანდისტული ხრიკებით.

ანა ჭავჭავაძე - ასეთივე ხრიკია სასამართლოს მხრიდან ჟურნალისტ ბოლქვაძისა და სხვათა დახვეწაში ქობალიას ბრალდებულობის ცნობა: აქაოდა, მოხდა საუკუნის დანაშაული - დახვეწიეს ჟურნალისტი. სასამართლოზე კი ამის დამაჯერებელი მტკიცებულებები წარმოდგენილი არ იქნა. მაგრამ სასამართლომ ეს არად ჩააგდო, ხოლო იმ მოწმეების მიმართ, რომლებმაც დაადასტურეს, რომ მკვლელობა ქობალიას არ ჩაუდგინა, სარჩელიც კი აღძრა ცრუჩვენების ბრალდებით. ასე რომ, რეჟიმი მოწმეების დაშინების ახალ

კამპანიას იწყებს და მომავალი სასამართლო პროცესებისთვის იზღვევს თავს.

იგივეს თქმა შეიძლება ზვიად ძიძიურის მიმართ გამოტანილი ვერდიქტის შესახებ: არც წინასწარ ძიებაში, არც სასამართლო ძიებისას არც ერთ მოწმეს არ დაუდასტურებია, რომ ზვიად ძიძიურის უშუალო ხელმძღვანელობით მოხდა ხონსა და სამტრედიის შეჭრა, შენობების ნგრევა, ძარცვა, მკვლელობები. თვით საბრალდებო დასკვნაშიც კი, ეს ეპიზოდები ზოგად, დეკლარაციულ ხასიათს ატარებს, ასე ვთქვათ, პროკურატურის მონოლოგად აღიქმება. იგივე ითქმის ჯამბულ ბოკუჩავას მიმართ წარდგენილ ბრალდებებზე - ისინიც ზოგადია. მიუხედავად ამისა, სასამართლომ იმაზეც კი არ შეიწუხა თავი, მიეთითებინა, თუ რა მტკიცებულებებს ეყ-

ეს რეალობა მთელმა ერმა უნდა შეცვალოს

ჩვენ ვერ დაგვანგრევს, ვერ გაგვტყუებს ციხის კედლები. მაგრამ მთავარი მაინც ისაა, რაც ჩვენი სამშობლოს თავს ხდება. არ შემიძლია შევიქმნა ვარდისფერი ილუზორი. არა, არ მჯერა სწრაფი გარდატეხის. არა იმიტომ, რომ მტარავალს შევდომები არ მოხდის. მოსდის და საკმაოდ უხეში, საბედისწერო შეცდომებიც. მაგრამ არ ჩანს ამ შეცდომების, ამ სიტუაციის გამოყენებული საზოგადოება და კარგა ხანს არც გამოიხილება. ეს არის მტარავალის არსებობის ძირითადი, უმთავრესი გარანტია.

ჩვენი სამშობლო არ აღმოჩნდა მზად ბედნიერებისთვის, ამიტომაც გრძელდება ეს გრძელვადიანი, პარადირებული ტანჯვა და ტანჯვის აღმქმელიც კი არ არსებობს. იტანჯებიან ცაკეული ინდივიდები, მაგრამ ეს ძალიან ცოტაა. ამ ინდივიდების აზრით, იტანჯება ერთ მთლიანად, მაგრამ თვით მთელი ერის აზრით, ეს ტანჯვა ასატანია. სანამ ეს ასე იქნება, არ შეიძლება გვექონდეს გარდატეხის იმედი.

შე არ ვიცი, სინამდვილეში რამდენ ხანს მომიწევს ამ ჯურღმულში ჯდომა, არც აქვს ამას მნიშვნელობა. მთელი ჩვენი სამშობლო ჯურღმულშია. არც ის ვიცი, გამოვალ თუ არა ამ ჯურღმულიდან. ის კი არა, ჩვენი სამშობლოს ჯურღმულიდან გამოსვლაც დღით დღე უნდა უფრო საეჭვო ხდება.

ეს არის დღევანდელი რეალობა და მე არ მჯერა ამ რეალობის სწრაფი შეცვლისა, მაგრამ ეს არ ნიშნავს ჩვენი ძაღლებში დაუჭვებას. ეს უბრალოდ რეალობაა, რომელსაც ცალკეული, თუნდაც ძალიან კარგი, პატიოსანი, მებრძოლი ადამიანები ვერ შეცვლიან. ეს რეალობა მთელმა ერმა უნდა შეცვალოს; იქნა ეს უნდა ენატრებოდეს, უნდა ოცნებობდეს ამაზე. სწორედ ეს უნდა გააკეთონ ინდივიდებმა - ერს უნდა მონადირეობის თავისუფლება, უნდა აღუდგინონ ღირსების გრძნობა, სიყვარულით უნდა გაულობონ გაყვნილი გულები, თავისივე თავისთვის, დაავიწყონ საკუთარი მე და შეყვარონ - ჩვენ, ჩვენ, ჩვენ...

მე ყოველთვის ვიბრძობები, სანამ ცოცხალი ვარ. არ მინდა მხოლოდ წიგნებში იხსნენ სავეარდელი ქართველები - იოთამ ზედგინძე, საჩინო ბარათაშვილი, ცოტნე, დავითი... ამიტომ განუწყვეტლივ ვეძებ მათ ჩემს ირგვლივ, ცოცხლებში და ზოგჯერ გამოაშუქებენ კიდევ. ამიტომ მიყვარს ეს ხალხი და ამიტომ მიმანია, რომ ბოროტი ჯადოქრის მიერ არიან მოჯადოებული. ბრძოლით, თავგანწირვით, სიყვარულით უნდა აეხსნათ ეს შეუღებო.

აი, როდესაც ეს მოხდება, მაშინ დაინგრევა ქაჯეთის ციხე, მაშინ ბოროტი ჯადოქრის მიერ ქონდრისკაცებად ქცეული გოლიანთები თვალებს მოიფშენებენ და, სანთლებით ხელში, რუსთაველზე დასჭექენ "შავ-ლევოს" და "ჩემო კარგო ქვეყანას"...

ასეც იქნება, მხოლოდ მალე არა.

საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს წევრი ნუგზარ მთლიანაშვილი

რდნობა მისი ვერდიქტი.

ეს ზოგადად დამახასიათებელია იმ პოლიტიკური პროცესებისთვის, რომლებიც ამ ბოლო წლებში ჩატარდა კანონიერი ხელი-სუფლების მომხრეთა მიმართ. გახსოვთ, ალბათ, ჩიქოვანის ქუჩაზე მომხდარი აფეთქების საქმის წარმართველი მოსამართლის, მირზა დლიძის შეფასება: "სასამართლომ აირჩია ის მტკიცებულებები, რომლებიც ადასტურებდა ბრალდებას". ეს უნებლიეთ შეთხზული ფორმულა უთუოდ უნივერსალურია და ზუსტად ახასიათებს საქართველოში არსებულ სასამართლო პრაქტიკას.

ლია ბერუაშვილი - ამ საქმის თავისებურ-

ებას განსაზღვრავდა ისიც, რომ ამჯერად განსახველთა სკამზე იხსნენ კანონიერი ხელი-სუფლების სამხედრო, აღმასრულებელი და პოლიტიკური შტოს უმაღლესი პირები და ეს უკვე იწყებდა საზოგადოებისა და მასობრივი ინფორმაციის საშუალებათა ფართო ინტერესს.

გარდა ამისა, ამ 50 ტომიან საქმეში მოქცეულია უკანასკნელი წლების მთავარი მოვლენები - სამხედრო-კრიმინალური გადატრიალება, შემდგომი პროცესები სამხედრო და აფხაზეთის ტერიტორიაზე, აფხაზეთის მიმის პერიპეტები, სამოქალაქო დაპირისპირების, საქართველოს ოკუპაციის ეტაპები. ცხადია, ეს ყოველივე არსებული რეჟიმის თვალთახედვითაა გადმოცემული და საქმე გვაქვს იმდენად უხეშ ფალსიფიკაციასთან, მოგლენათა უნიჭო, აშკარა სიცრუეზე დამყარებულ უფასუბასთან, რომ სასამართლო პროცესზე ბრალდება ხშირად ექცეოდა ჩიხში. თავად პოლიტიკატიმრებმა, თავისი ინტელექტის, იუმორის, ნიჭიერების წყალობით, მაღალი ზნეობრივი, მოქალაქეობრივი და სახელმწიფოებრივი პოზიციიდან გამომ-

ავლთა მხარე ამ თამაშის წესით მოიგებდა პროცესს, რეჟიმი გამოაჩინა კლანჭები...

ლია ბერუაშვილი - ...და ალადაშვილმაც დაიწყო დარბაზიდან "ურჩი" ჟურნალისტების გაძევება, დაცვის უფლებების შეზღუდვა, შემდეგ თავად საზოგადოებრივ დამცველთა დათხოვნა, დიქტოფონების ჩამორთმევა (ერთ-ხელ, შესვენების დროს, ჩემი დიქტოფონი მოისროლა კიდევც), მოწმეებზე უხეში ზეწოლა, ჩვენებაების კარნახი, დაზარალებულთა მიქსევა განსახველებზე, დარბაზის პროვოცირება. ბოლოს მან საერთოდ უარი თქვა დაცვის მიერ წარმოდგენილი მოწმეების დაკითხვაზე, თუმცა, თავიდან არავითხელ უთქვამს სიაში წარმოდგენილ ამა თუ იმ პირზე - აქ დავიბაროთ და ვკითხოთო. საქმე ექამდეც კი მივიდა, რომ ალადაშვილის მიმართ წამოიჭრა სერიოზული ბრალდება, - და ის დღესაც არ არის უარყოფილი დამაჯერებელი არგუმენტით - რომ იგი, პროკურატურასთან დანაშაულებრივ კავშირში, საქუთარ სახელში ახდენდა ზეწოლას ერთ-ერთ მოწმეზე.

ალსანიშნავია, რომ ეს პროცესი უმძიმესი ფსიქოლოგიური ფონის თანხლებით მიმდინარეობდა: ხელისუფლებამ ჩართო მთელი პროპაგანდისტული მანქანა და ამით წინასწარ ამზადებდა საზოგადოებრივ აზრს. აპრილის დასაწყისში, პოლიტიკატიმრების მიერ ჩვენებების მიცემას დაამთხვევს საპარლამენტო დებატები აფხაზეთის საკითხზე, რომელზეც შევარდნაძემ, ბალუაშვილმა და სხვებმა პირდაპირ დაადანაშაულეს საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის რღვევაში სწორედ ამ პროცესის მონაწილე პოლიტიკატიმრები.

მეორე მიმართულება ასევე აშკარად გამოიკვეთა პროცესზე: ამ წლების მოვლენებში რუსეთის მონაწილეობის მიჩქმალვა. საქმარისი იყო დამცველებს ან განსახველებს რომელიმე მოწმისთვის დაესვათ კითხვა თბილისში მომხდარ გადატრიალებაში, აფხაზეთის ომში ან სამხედროლოში მიმდინარე სამხედრო დაპირისპირებაში რუსეთის საბრძოლო ნაწილების მონაწილეობის შესახებ, და მოსამართლე უხეშად დაეპყვინტინებდა - მოწმე ამ საკითხთან დაკავშირებით არ არის დაბარებული.

ანა ჭავჭავაძე - თუ არ გვცდები, აფხაზეთის საკითხთან დაკავშირებით, ერთ-ერთ სხლო-მაზე მოსამართლემ ისიც კი განუცხადა პოლიტიკატიმრებს, თქვენ ბრალად არ გავდებთ აფხაზეთის დაკარგვას.

ლია ბერუაშვილი - დიახ, ასე იყო, თუმცა, განაჩენში მაინც დასდო ბრალი ამ დანაშაულშიც. საინტერესოა, რომ ამ განაჩენის თანახმად, სასამართლომ არ ჩათვალა დადასტურებულად პროკურატურის ბრალდება სოხუმშიდან გამოსული ლტოლვილებისთვის გზის გადაკეტილება თათბარზე. ეს მართლაც ოდიოზური ბრალდება იმდენჯერ იყო გატიკიკებული საჯაროდ, რომ სასამართლო ნამდვილად კომიკურ მდგომარეობაში აღმოჩ-

გაღლობა ყველას თანადგომისთვის

მე ვიცოდი ჩემი სასჯელი, უფრო სწორად, რა განაჩენს გამოიტანდა "მოსამართლე". არაფერზე შეშინდეთ, ეს გზა ჩვენი არ დამთავრდება. მჯერა ჩვენი შეიღების, მომავალი თაობის. მჯერა, საქართველო მაინც გაიმარჯვებს. ბოლოს და ბოლოს, ამხელა ოცნება - მე ჩემს მშებთან, ირაკლისთან და პეტრესთან ვარ. დიდი მადლობა ყველას თანადგომისთვის.

საქართველოს ეროვნული გვარდიის მთავარის სამმართველოს უფროსი ვახტანგ (ლოთი) ქობალია

დინარე, ოსტატურად გამოაშკარავეს ბრალდების უსუსურობა და, რეალურად, ეს პროცესი რეჟიმის სასამართლოდ აქცევს.

ანა ჭავჭავაძე - ამასთან, ამ სასამართლო განხილვისას გამომჩნდა, რომ დღევანდელ საქართველოში სრულიად შეუძლებელია სამართლიანი სასამართლო ძიების თუნდაც იმპიტრება. თუ გახსოვთ, თავიდან მოსამართლე ალადაშვილი, ფორმალურად მაინც, ცდილობდა დაემკვიდრებინა ობიექტური არბიტრის იმიჯი: საგანგებოდ თავაზიანი იყო პოლიტიკატიმართა მიმართ, დაუშვა საზოგადოებრივი დამცველები, მაქსიმალურ თავისუფლებას ანიჭებდა ჟურნალისტებს, ემიჯნებოდა ყოველგვარ მცდელობას, მისთვის თავს მოეხეზათ საქმის შეფასება და ა.შ.

ეს იყო ახალი თამაშის წესი, რომელიც პრინციპულად განსხვავდებოდა 1992-95 წ.წ. პოლიტიკურ პროცესებზე სხვა მოსამართლეების მიერ გამოყენებული უხეში, უაქვლაციო, არაკორექტული მეთოდებისგან. ამჯერად, სასამართლო ხელისუფლება თითქოს შეეცადა გამოეგნოდა იმ პერიოდის სული-სკვეთებას ისევე, როგორც მთელი ეს რეჟიმი ცდილობს გაემიჯნოს მის მიერ გამოზრდილი და წაქეზებული "მხედრონიისა" და სამხედრო საბჭოს მენტალიტეტს.

თამაშის ეს წესი თამამად აიტაცეს პოლიტიკატიმრებმა და იოლად წარმართეს პროცესი თავისი პოზიციიდან გამომდინარე. მივიღებ სრულიად ლოგიკური შედეგი: როგორც კი გამოჩნდა პერსპექტივა, რომ განსახ-

ნდებოდა, ეს აშკარა სისულელეც რომ უცვლელად გადმოეტანა განაჩენში.

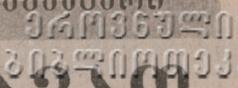
ანა ჭავჭავაძე - რომ იცოდეთ, ამითაც ხაფანგში მოექცნენ, ვინიდან ე.წ. "ძირითადი საქმიდან" გამოყოფილი სხვა საქმეების (შურდია-ოთხოზორიას, ზაურ ქობალიას) განაჩენებში ეს ბრალდება დადასტურებულადაა მიჩნეული და ალადაშვილის მიერ გამოტანილი ვერდიქტი, კანონის მიხედვით, შეიძლება ამ საქმეების ხელახალი განხილვის საფუძველი გახდეს.

ლია ბერუაშვილი - კანონის თანახმად - ასეა, მაგრამ საეჭვოა, დაუშვან ამის პრეცედენტი. თუმცა, ამ მიმართულებითაც არ უნდა მოვაკლოთ მცდელობა. საერთოდ, უკვე რა ხანია დადგა ეტაპი, როდესაც დღის წესრიგში უნდა დადგეს ამ პოლიტიკური საქმეების სერიოზული გადასინჯვის საკითხი და ამასვე მოითხოვენ ავტორიტეტული საერთაშორისო ორგანიზაციები.

ზოგადად კი, მიუხედავად იმისა, რა განაჩენი იქნა გამოტანილი, ეს საქმე, ისევე, როგორც "ზვიად გამსახურდიასა და მის მომხრეთა მიმართ" აღძრული სხვა საქმეები, არსებულმა რეჟიმმა პირწმინდად წააგო და კვლავ წარმოაჩინა, რომ ვერ ახერხებს თვით მის მიერვე შექმნილი უსამართლო-სისტემის ეფექტურად გამოყენებას. განაჩენი, ცხადია, სრულიად ითვალისწინებს ხელისუფლების ნება-სურვილს, მაგრამ რეჟიმი უკვე ვეღვარავის არწმუნებს ამ განაჩენის სამართლო-სისტიმის ეფექტურად გამოყენებას. განაჩენი, ცხადია, სრულიად ითვალისწინებს ხელისუფლების ნება-სურვილს, მაგრამ რეჟიმი უკვე ვეღვარავის არწმუნებს ამ განაჩენის სამართლო-სისტიმის ეფექტურად გამოყენებას. განაჩენი, ცხადია, სრულიად ითვალისწინებს ხელისუფლების ნება-სურვილს, მაგრამ რეჟიმი უკვე ვეღვარავის არწმუნებს ამ განაჩენის სამართლო-სისტიმის ეფექტურად გამოყენებას.

ნუგზარ მთლიანაშვილი

გაერო ადამიანის უფლებების დასაცავად

როგორც ვიცით, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ერთ-ერთ ძირითად ფუნქციას ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვა წარმოადგენს. გაეროს წესდებაშიც ხაზგასმითაა აღნიშნული, რომ ორგანიზაცია ხელს უწყობს ადამიანის უფლებებისა და ძირითადი თავისუფლებებისადმი პატივისცემას განურჩევლად რასის, სქესის, ენისა და რელიგიისა. თავის წევრ-ქვეყნებს კი მოუწოდებს და ავადმჯობულებს კიდევაც, უსიტყვოდ დაემორჩილონ ადამიანის უფლებათა დაცვის ძირეულ პრინციპებს.

გაეროს მთავარი ორგანოა მისი გენერალური ასამბლეა. ის შედგება გაეროს წევრი-ქვეყნების წარმომადგენლებისგან, რომელთაც აქვთ თითო ხმა. გენერალური ასამბლეის ყოველწლიური სესიები იმართებს სექტემბრის შუა რიცხვებიდან დეკემბრის შუა რიცხვამდე.

გაეროს გენერალური ასამბლეის ამოცანაა იმის გამოკვლევა და სამსჯავროზე გამოტანა, შესაბამისი რეკომენდაციების დართვით საჭიროების შემთხვევაში, თუ გაეროს წევრ რომელ ქვეყანაში როგორ სრულდება საერთაშორისო კონვენციებისა და პაქტების მოთხოვნები ადამიანის უფლებათა სფეროში. 1948 წელს ადამიანის უფლებების საყოველთაო დეკლარაციის მიღების შემდეგ, გაერომ მიიღო უამრავი დოკუმენტი, რომელიც ამ სფეროს მოიცავს.

იშვიათია, როცა გაეროს გენერალური ასამბლეის სესიებზე არ განიხილება საკითხები ადამიანის უფლებების შესახებ.

გაეროს სტრუქტურაში არის რამდენიმე ცენტრალური ორგანო, რომელიც მხოლოდ და მხოლოდ ადამიანის უფლებათა დარღვევებს აკონტროლებს.

უპირველესად ყოვლისა, ეს არის

ადამიანის უფლებათა კომისია, რომელიც 1946 წელს შეიქმნა. მისი საანგარიშო სესიები იმართება ყოველწლიურად. შეიძლება ითქვას, რომ გაეროს სტრუქტურაში ეს არის ადამიანის უფლებების დამცველი მთავარი ორგანო. ის იკვლევს ამ სფეროსთან დაკავშირებულ ნებისმიერ საკითხს, ამზადებს საერთაშორისო დოკუმენტების რეკომენდაციებს და პროექტებს, იხილავს შეტყობინებებს ადამიანის უფლებების დარღვევების შესახებ.

თავისი დამხმარე მუშა ჯგუფებისა და ექსპერტების მეშვეობით, კომისია აქტიურად აგროვებს ინფორმაციას გარკვეულ წევრ-ქვეყანაში ადამიანის უფლებების დარღვევების ფაქტების შესახებ ზოგადად, ან დარღვევების რაიმე კონკრეტულ შემთხვევებთან დაკავშირებით სწავლობს სიტუაციას.

ადამიანის უფლებათა სფეროს განაგებს აგრეთვე ადამიანის უფ-

ლებათა კომიტეტი. ის დაარსდა 1977 წელს, პოლიტიკური და სამოქალაქო უფლებების საერთაშორისო პაქტის 28-ე მუხლის შესაბამისად, მასში შედის შემოადინებული პაქტის მონაწილე ქვეყნების 18 წარმომადგენელი. კომიტეტის წევრებს ირჩევენ ფარული კენჭისყრით, 4 წლით, გაეროს წევრი-ქვეყნების საერთო თათბირზე.

პაქტის 40-45-ე მუხლების თანახმად, კომიტეტი: სწავლობს წევრი-ქვეყნების მოხსენებებს პაქტში აღნიშნული უფლებების აღსრულების შესახებ; არეგულირებს კამათს წევრ-ქვეყნებს შორის პაქტის მუხლებში შესრულებასთან დაკავშირებით იმ შემთხვევაში, თუ ეს ქვეყნები ცნობენ პაქტში აღნიშნულ ვალდებულებებს; აუცილებლობის შემთხვევაში კომიტეტი გამოყოფს შემთხვევებზე კომისიას, რომელიც ცდილობს ამგვარი კამათის მშვიდობიანად გადაწყვეტას პაქტის ამა თუ იმ მუხლის განხორციელების ირგვლივ. კომისიამ 12 თვეში უნდა წარუდგინოს კომიტეტს მოხსენება-დასკვნა დაინტერესებული წევრ-ქვეყნების ხელისუფლებისთვის გასაგზავნად.

პაქტის 41-ე მუხლის მიხედვით, წევრ-ქვეყანას ნებისმიერ დროს შეუძლია განაცხადოს, რომ ის ცდილობს კომიტეტის კომპეტენციას, მიიღოს და განიხილოს ინფორმაცია ამა თუ იმ ქვეყნის მიერ თავისი ვალდებულების შესრულების ან არ შესრულების შესახებ. ამ შემთხვევაში სრულდება შემდეგი პროცედურა:

შემოადინებული პაქტის ფაქულტატური ოქმის მიხედვით, ცალკეულმა პირმა, მას შემდეგ, რაც ამოწურავს მის ქვეყანაში არსებულ ყველა შინაურ საშუალებას პაქტით განსაზღვრული ადამიანის უფლებების დარღვევების აღმოსაფხვრელად, შეიძლება მიმართოს კომიტეტს წერილობითი საჩივრით, რომ მისმა ქვეყანამ დაარღვია პაქტის მასზე დაკისრებული ვალდებულება. ამ საჩივრის განხილვის აუცილებელი პირობაა, რომ წევრი-ქვეყანა, რომელსაც უჩივან, იყოს პაქტის ფაქულტატური ოქმის წევრი. საჩივრის შესწავლის შემდეგ კომიტეტი თავის დასკვნას და რეკომენდაციებს უგზავნის წევრ-ქვეყანასა და საჩივრის ავტორს.

თავისი ქვეყნის ანგარიშის განხილვისას კომიტეტის სხდომებს ესწრება პაქტის ხელმძღვრელი წევრი-ქვეყნის წარმომადგენელი. კომიტეტს შეუძლია მოსთხოვოს წევრ-ქვეყანას, რომლისგანაც დამატებითი ინფორმაცია აინტერესებს, დაასწროს თავისი წარმომადგენელი იმ პირობით, რომ ამ უკანასკნელს შეეძლოს კითხვებზე პასუხის გაცემა და დამატებითი ინფორმაციის მიწოდება წარმოდგენილი ანგარიშის გარეშე.

კომიტეტი მართავს თავის სესიებს წელიწადში სამჯერ და აწვდის თავის ანგარიშებს გენერალურ ასამბლეას.

ყოველ სესიაზე კომიტეტი იხილავს პაქტის ხელმძღვრელი ქვეყნების მოხსენებებს პაქტის ცალკეული მუხლების შესრულების თაობაზე, აგრეთვე იმ სირთულეებზე, რომელსაც აწვევდა ქვეყანა ამ პაქტის მოთხოვნების აღსრულებისას.

მოხსენებები კეთდება კომიტეტის დია სხდომებზე, მას შეიძლება დაესწროს მოხსენების წარმომადგენელი ქვეყნის წარმომადგენელიც.

კომიტეტი უფლებამოსილია განიხილოს შემოადინებული ფაქულტატური ოქმის საფუძველზე წარდგენილი შეტყობინებები კომიტეტის სესიაზე შექმნილი მუშა ჯგუფების დახმარებით. მუშა ჯგუფი 5 კაცი-საგან შედგება. ფაქულტატური ოქმის საფუძველზე წარმოდგენილი ყველა დოკუმენტი კონფიდენციალური ხასიათისაა და დახურულ

სხდომებზე განიხილება.

კიდევ ერთი ორგანო, რომელიც ადამიანის უფლებებს კურირებს გაეროში, არის კომიტეტი წამებათა წინააღმდეგ. ის შეიქმნა 1987 წელს თანახმად კონვენციისა "წამებათა და სხვა სახის სასტიკი, არაადამიანური ან დირსების შემადგენელი მოპყრობის და სასჯელის წინააღმდეგ". კომიტეტი შედგება 10 ექსპერტისგან, რომელთაც ირჩევენ საერთო სხდომაზე, გაეროს წევრი-ქვეყნების წარმომადგენლებისგან, ფარული კენჭისყრით, 4 წლით ვადით.

კონვენციის 19-24-ე მუხლების თანახმად, მის ფუნქციებში შედის: კონვენციის ვალდებულებათა შესრულების შესახებ წევრი-ქვეყნების მოხსენებების შესწავლა; კონფიდენციალური გამოძიების ჩატარება, როდესაც თვლის, რომ წამების ფაქტები კონვენციაზე ხელმოწერილი ქვეყნის ტერიტორიაზე საფუძვლიანია და სინამდვილეს შეესაბამება; წევრებს კონვენციის მუხლების შესრულების გარეშე წამოჭრილ საკამათო საკითხებს წევრ-ქვეყნებს შორის და აუცილებლობის შემთხვევაში, კონფიდენციალური მშვიდობიანად მოწესრიგების მიზნით, ქმნის შემთხვევებზე კომისიას, რომელიც ანგარიშვალდებულია კომიტეტის წინაშე; ცალკეული პირებისგან იღებს ინფორმაციას და შეტყობინებებს, რომ ისინი წარმოდგენენ წამების მსხვერპლთა და, ამდენად, კონვენციის ხელმძღვრელი მათი ქვეყანა არ ასრულებს მასზე დაკისრებულ მოვალეობებს. ამ შემთხვევაშიც, საჩივრის კომიტეტში განსახილველად, აუცილებელი პირობაა, რომ მსმჩივანი პირის ქვეყანა ცნობდეს კომიტეტის კომპეტენციას და კონვენციის ფაქულტატურ ოქმს.

კომიტეტი ავალდებულებს წევრი-ქვეყნებს, თონ წელიწადში ერთხელ საანგარიშო მოხსენებით წარდგინონ მის წინაშე, თავის მხრივ კი კომიტეტი ანგარიშს წარუდგენს გაეროს გენერალურ ასამბლეას.

ადამიანის უფლებათა საკითხებს, საჭიროებისამებრ, დროდრო განიხილავს გაეროს სხვა ორგანოები: უსაფრთხოების საბჭო, სამეურვეო საბჭო, საერთაშორისო უფლებათა კომისია და საერთაშორისო სასამართლო.

რაც შეეხება გაეროს ადამიანის უფლებათა ცენტრს, ის იმყოფება გაეროს უენეცის განყოფილებაში და არის გაეროს სამდივნოს ის ნაწილი, რომელიც უზრუნველყოფს გაეროს სამდივნოსა და ადამიანის უფლებათა დაცვის საკითხებით დაინტერესებულ დამხმარე განყოფილებების მომსახურებას; განიხილავს და იკვლევს, დაინტერესებულ ორგანოთა თხზვნით, ადამიანის უფლებათა სფეროს; თვალყურს ადევნებს ადამიანის უფლებათა განხორციელებას და ამზადებს მოხსენებებს ამ საკითხის გარშემო; ხელმძღვანელობს საკონსულტაციო მომსახურებას და ტექნიკურ დახმარებას უწევს ადამიანის უფლებათა დაცვის სფეროში; კოორდინაციას უწევს გაეროს ურთიერთობას ადამიანის უფლებათა არასამთავრობო ორგანიზაციებთან; კონტაქტებს ამყარებს მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებთან; აგროვებს და ავრცელებს ინფორმაციას და ამზადებს პუბლიკაციებს.

საქართველო გაეროში გაწევრიანდა 1992 წლის ზაფხულში, სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების საერთაშორისო პაქტსა და მის ფაქულტატურ ოქმს შეუერთდა 1994 წლის 3 მაისს, ხოლო კონვენციის წამებათა წინააღმდეგ - 1994 წლის 26 ოქტომბერს.

ნინო ჩხეიდაშვილი

საქართველოს საკითხი განიხილა წამების საწინააღმდეგო კომიტეტმა

კომიტეტის დასკვნები და რეკომენდაციები

1. კომიტეტმა მოისმინა საქართველოს პირველი მოხსენება 278-ე და 279-ე შეხვედრაზე, რომელიც ჩატარდა 1996 წლის 21 ნოემბერს და მიიღო შემდეგი დასკვნები და რეკომენდაციები:

ა. შესავალი

2. საქართველოს პირველი მოხსენება დათარიღებულია 1996 წლის 4 ივნისით მიუხედავად იმისა, რომ მისი ჩაბარების პოლო ვადა იყო 1995 წლის 24 ნოემბერი, მაგრამ ეს იმ არასტანდარტული ვითარებით აიხსნება, რომელიც საქართველოში სუფევს 1992 წლიდან მოყოლებული.

3. საქართველოს მოხსენებაში ძირითადად დამაკმაყოფილებლად არის ასახული ის მთავარი მოთხოვნები, რომელსაც კომიტეტი აყენებს, ერთი გამონაკლისის გარდა - მოხსენებას არ ახლავს ანოტაცია, როგორც ამას მოითხოვს ოფიციალური დოკუმენტაციის სტანდარტები.

4. კომიტეტი მადლობას უხდის საქართველოს დელეგაციას კომენტარების, შესავალი მიტყვის და კონსტრუქციული დიალოგისთვის.

ბ. დადებითი ასპექტები

5. საქართველო არის ერთ-ერთი ის სახელმწიფო, რომელიც არ ეწინააღმდეგება კონვენციის მე-20 მუხლის განხორციელებას.

6. კომიტეტი კმაყოფილებით აღნიშნავს საქართველოს მთავრობის მზადყოფნას, განახორციელოს სტრუქტურული რეფორმები. კონვენციის მთავარი დებულებები აისახება საქართველოს ახალ კონსტიტუციაში, პრეზიდენტის დეკრეტის პროექტში საგანგებო მდგომარეობის დროს წამებათა და სხვა სახის სასტიკი, არაადამიანური ან დირსების შემადგენელი მოპყრობისა და სასჯელის აკრძალვის შესახებ. აგრეთვე ადამიანის უფლებების დაცვისა და ეროვნებათშორისი კომიტეტის მუშაობაში. ასევე უნდა აღინიშნოს კონსტიტუციური სასამართლოს, საზოგადოებრივი დამცველისა და ომბუდსმენის ინსტიტუტის შემოღება.

7. კომიტეტს ასევე მნიშვნელოვნად მიაჩნია საქართველოს წარმომადგენელთა მზადყოფნა, აღიარონ, რომ მიუხედავად ზემოთ ნახსენები რეფორმებისა, საქართველოში ჯერ კიდევ ხშირია წამებისა და ძალადობის ფაქტები წინასწარი პატიმრობის ადგილებში და ციხეებში. აღიარება არის წინადადება მხოლოდ პირველი საფეხურია ამ პრობლემის მოგვარების საქმეში.

8. კომიტეტი აგრეთვე მნიშვნელოვნად მიიჩნევს საქართველოს მთავრობის კეთილ ნებას, რაც აისა-

ხება მის მზადყოფნაში, ითანამშრომლოს საყოველთაოდ აღიარებულ საერთაშორისო სამართალდამცავ სტრუქტურებთან.

გ. კონვენციის დებულებათა განხორციელების ხელის შეშლელი მიზეზები და სირთულები

9. კომიტეტი თვლის:

ა) ქვეყნის ზოგადი პოლიტიკური და ეკონომიკური მდგომარეობა ხელს უშლის რეფორმების განხორციელებას.

ბ) სახელმწიფო მოხელეთა უმრავლესობა არ არის მოწოდებული, შეუფერხებლად განახორციელოს სამართლებრივი და კონსტიტუციური რეფორმები.

გ) სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობა ჯერ კიდევ შორს არის სასურველი სტანდარტისგან.

დ) არსებობს შეუსაბამო მოქალაქეთა უსაფრთხოების გარანტიებსა და მათ რეალურ განხორციელებას შორის.

ე) ადამიანის უფლებათა დაცვის საერთაშორისო დოკუმენტები, მათ შორის კონვენცია წამების წინააღმდეგ, არ არის თარგმნილი ქართულ ენაზე.

ვ) შეშფოთების საგანი

10. კომიტეტი შეშფოთებას გამოთქვამს, რომ:

ა) არსებობს საჩივრების უზარმაზარი რაოდენობა პატიმართა წამების შესახებ, განსაკუთრებით, აღიარების გამოძალკვის მიზნით.

ბ) არ ხდება წამების ფაქტების სწრაფი გამოძიება და მოძალადეთა დასჯა.

გ) ამჟამად არ არსებობს არანაირი პროცედურა, რომელიც უზრუნველყოფდა წამების მსხვერპლთა კომპენსაციას, დაკმაყოფილებას და რეაბილიტაციას.

დ) მდგომარეობა პატიმრობის ადგილებში, ციხეების ჩათვლით, საშინლად არაადამიანურად დასუსტებულია.

ე) სიკვდილიანობის შემთხვევათა რაოდენობა ციხეებში საგანგაშოა.

ვ) ქვეყნის შიგნით არსებულ დევნილთა რიცხვმა, შესაძლოა, დაარღვიოს კონვენციის მე-16 მუხლი.

ზ) სამართალდამცავი ორგანოების წარმომადგენლები, თავისი მოვალეობებისა და ვალდებულებების უფლებდამყოფით, არ სცემენ პატივს ძიებაში მყოფ პირთა და პატიმართა უფლებებს.

თ) წამებისა და ძალადობის ფაქტებთან დაკავშირებული გამოძიების პროცედურა არ არის მიუკერძოებელი.

ი) არ არსებობს მტკიცე კრიტერიუმები პატიმრობაში მყოფ პირთაგან ჩვენების ჩამორთმევისა და მათი დაკითხვის წარმართვის შესახებ.

ე) რეკომენდაციები

11. კომიტეტი ხელისუფლებას ურჩევს:

ა) რომ მომზადდეს და გადაეცეს კომიტეტს მოხსენების თანხმობის ანოტაცია ზოგადი ინფორმაციით ქვეყნის, მოსახლეობის და ა.შ. მონაცემებით.

ბ) რომ პრეზიდენტის დეკრეტი საგანგებო მდგომარეობის დროს წამებათა და სხვა სახის სასტიკი, არაადამიანური ან დირსების შემთხვევითი მოპყრობისა და სასჯელის აკრძალვის შესახებ მომზადდეს რაც შეიძლება უმოკლეს ვადაში.

გ) რომ წამების დამარტება, რომელსაც შეიცავს კონვენციის პირველი პუნქტი, სპეციალურად იქნეს შეტანილი სისხლის სამართლის კოდექსში.

დ) რომ გაუქმდეს იქნეს დაკავებული სრული ობოლაციის პერიოდი.

ე) რომ შეიქმნას საგანგებო-დებო პროგრამები პოლიციის თანამშრომელთა, ციხის პერსონალის, ექიმების, პროკურორებისა და მოსამართლეებისთვის იმის უზრუნველსაყოფად, რომ თითოეულმა მათგანმა ზუსტად გააცნობიეროს თავისი კონსტიტუციური როლი და კონვენციით გათვალისწინებული მოვალეობანი.

ვ) რომ დაუყოვნებლივ გამოინახოს სახსრები ციხის პირბების გასაუმჯობესებლად, შესაბამისი სამედიცინო მეთვალყურეობის გათვალისწინებით.

გ) რომ შეიქმნას კონკრეტული უფლებამოსილებებით აღჭურვილ დამკვირვებელთა ინსტიტუტი, რომელიც მუდმივ მეთვალყურეობას გაუწევს პატიმრობის პირობებსა და წინასწარი ძიების მიმდინარეობას.

თ) რომ გაფართოვდეს ადამიანის უფლებათა დეროვნებათშორისი კომიტეტისა და მსგავსი სტრუქტურების ძალმოსილება, რათა უზრუნველყოფილ იქნეს წამებისა და სხვა სახის სასტიკი, არაადამიანური ან დირსების შემადგენელი მოპყრობისა და სასჯელის ფაქტებზე შემოსული საჩივრების შემოწმება და ამგვარი დანაშაულის ჩადენისთვის პასუხისმგებელ პირთა აუცილებელი დასჯა.

ი) რომ ციხის სამსახური შინაგან საქმეთა სამინისტროს დაქვემდებარებიდან გადაეცეს იუსტიციის ან რაიმე სხვა ნეიტრალურ სამინისტროს.

კ) რომ კომიტეტს გადაეცეს ამომოწმებელი ინფორმაცია იმ კონკრეტულ საქმეთა თაობაზე, რომელთა შესახებ საუბარი იყო დიალოგის დროს; აგრეთვე, მოხსენდეს მონაცემები არასამთავრობო ორგანიზაციების მიერ მიწოდებულ საქმეთა თაობაზე.

მეცამეტე სესია უენეცა, 1996 წლის 11 - 22 ნოემბერი

ვიმედოვნებ, ბასკ მკითხველს არ ესაჭიროება გეხსენება - რა ქვეყანაა საქართველო და ვინ არიან ქართველები... მაგრამ, რამდენადც ჩემს სტატიებს სერიული ხასიათი მიეცემა, ალბათ, უპირიანი იქნება, თვალი გადავაკვლოთ კავკასიის იბერიის წარსულს და ისე გავაანალიზოთ აწმყო, ან ვეცადოთ მისი მომავლის პროგნოზირებას. ასე რომ, მორიგ წერილებს ისტორიით დავიწყებთ, ამჯერად კი, შესავლის ნაცვლად, დღევანდელი ფრაგმენტულ პანორამას შემოგთავაზებთ.

სოციალური პორტრეტი

საქართველოს მოსახლეობა დღესდღეობით, შესაძლოა, სცილდებოდეს სამ მილიონს. თუ გავითვალისწინებთ, რომ მილიონზე მეტი ემიგრაციაში ცხოვრობს (საკმაოდ ბევრი ქართველი იმემა შეიწირა ან პოლიტიკური პატიმარია), საერთო ჯამში, ალბათ, ამდენი გამოვა...

იმ სამი მილიონიდან, რომელიც დღევანდელი საქართველოს ტერიტორიაზე ცხოვრობს, დაახლოებით 10 პროცენტს თუ გაანაწილავთ საარსებო წყარო და საშუალება. იმ 10 პროცენტიდან კი, 4 პროცენტი უსაშველოდ გამდიდრდა თავისი თანამემამულეთა უბედურების ხარჯზე... ხოლო დანარჩენი 90

ყურადღების მიღმა. შევარდნაზე სწორედ ერთ-ერთი ასეთი "რუსიკატაბელური პოლიტიკოსია" - ეგბ-ს ყველაზე უფრო სისხლიანი მწამებელთაგანი: რეპრესიების მისებური მეთოდები საქართველოში ბრვენესესულზეც კი ბევრად უფრო ეფუძნება და სასტიკი იყო და არის... სწორედ ამან განაპირობა თავის დროზე შევარდნის მიერ საგარეო საქმეთა მინისტრის პორტფელის მოპოვება, რაც სხვა არაფერი იყო, თუ არა სუკის მორიგი ფანდი, რათა დაერწმუნებინა დასავლეთი, რომ ის ისეთივე "განსხვავებული" პიროვნება იყო, როგორც გორბაჩოვი და რომ მასთან ერთად მძიმე ხვედრს იხაჩილებდა... და მიუხედავად ყოველივე ამისა, და-

ძლავად გაეხადათ. რა ზომამდე უნდა მიიყვანოთ ერი, რომ მკერდზე ხელს იბაგუნებდეს ქართველი კაცი და იფიცებოდეს: შევარდნაზე ვიყო, თუ გილატო ან მოგატყუო! იოსელიანი ვიყო, თუ არაკაცობა გულში გავივლო და ა.შ. ასე არიან გაიგივებულნი შევარდნაზე და ძმანნი მისნი უსინდისობასთან, სიცრუესთან, დალატთან, ორპირობასთან და ყოველგვარ უგვანობასთან, რაც კი შეიძლება კაცთა მოდგმას უარყოფითად ახასიათებდეს.

ვინ არის შევარდნაზე და, უბრალო მოკვდავი, რომელიც პატივმოყვარეობამ იმ ზღვრამდე მიიყვანა, როცა გონიერ ადამიანს, რაგინდ სულწაწმედელიც არ უნდა იყოს, თავისი შინაგანი ხმა, სულ ცოტა, ორ ალტერნატივას შესთავაზებდა - მონანიებას ან თვითმკვლელობას. თუმცა, როგორც ქართველმა, პოლიტიკოსმა და, საერთოდ, პიროვნებამ დიდი ხანია თავი მოიკლა. ასე რომ, პასუხამდეც მივდივართ: ვინ მართავს საქართველოს და - ცოცხალი დეში, ან თუ გნებავთ - პოლიტიკური გვამი - შესაძლოა, ეს უფრო ეთიკურად უფროდეს მავანთათვის. ერთმა ბასკმა მეგობარმა მკითხა: ამ-

კვირის ამბები

მარალიული სომხური ხმალი

სომხეთის საგარეო საქმეთა მინისტრმა, საქართველოში ვიზიტის დროს, კითხვაზე, რამდენად შეძლებს სომხეთი აფხაზეთში საომარი მოქმედებების განახლების შემთხვევაში სომეხი მოსახლეობის გაკონტროლებას, ასეთი პასუხი გასცა: - აფხაზეთი საქართველოს ტერიტორიაა და სომხეთი ვერ აკონტროლებს აქაურ სომხებს. "ჩვენ მათი გაკონტროლების არც შესაძლებლობა გვაქვს და, ბუნებრივია, არც სურვილი".

საქართველოს პარლამენტის წევრი გია გვაზავა შეხვდა სამშვიდობო ძალების მთავარსარდალს, იაკუშევს, წალენჯიხასთან განლაგებული სამშვიდობო ძალების ე.წ. სომხური ბატალიონის წევრების მიერ ქართული მოსახლეობის ძარცვის, შეურაცხყოფისა და სახლების დაწვის თაობაზე. იაკუშევი, თანამდებობიდან მოხსნის მიუხედავად, მაინც ასრულებს თავის მოვალეობას.

ოზანის გახეხვაზე პოლიტიკური პოზიციები

ცნობილი არ არის, კონკრეტულად რისთვის ჩამოვიდა ოზანი თბილისში. საქართველოს საგარეო საქმეთა მინისტრის, მენაღარა-შვილის ცნობით, ე.წ. არჩევნებისადმი საერთაშორისო საზოგადოების მიერ გამოხატულმა ნეგატიურმა დამოკიდებულებამ "დააფიქრა აფხაზეთი მხარე". საგარეო საქმეთა მინისტრის თქმით, მისი და ზურაბ ჟვანიას სომხეთში ჩასვლამ უნდა მოამზადოს საფუძველი შევარდნაძესა და არძინბას შორის შეხვედრისათვის.

ვლადისლავ არძინბას განცხადებით, აფხაზეთის ე.წ. საგარეო საქმეთა მინისტრი კ. ოზანი მასთან შეთანხმებით ჩავიდა თბილისში ოფიციალური მოლაპარაკებების გამართვის თაობაზე. მისი თქმით, მოლაპარაკებები უნდა წარმართულიყო საქართველოსა და აფხაზეთს შორის მიმდინარე კონფლიქტის საბოლოო და რეგულირების საკითხებზე. სამწუხაროდ, შეთანხმება არ იქნა მიღწეული არც ერთ პუნქტში, ქართული მხარის მიერ ჯენტლმენური შეთანხმების დარღვევის გამო სინფორმაციო საშუალებებით ამ ცნობის გაუფრცხვლებლობის თაობაზე.

კავკას-პრესის კორესპონდენტის ცნობით, აფხაზეთის ე.წ. საგარეო საქმეთა მინისტრს, კონსტანტინე ოზანს, თბილისში ახლდა აფხაზეთის ეროვნული ბანკის დირექტორი ბაურ ბარგაჯია.

აფხაზეთი ბოევიკებმა, არჩევნებში მონაწილეობაზე უარის თქმის გამო, დახვრიტეს სოფელ ბზიფის მცხოვრები, ქართველი ეროვნების მოქალაქე ხარზიანი.

უსახსრობის გამო დაიწყო დაჭრილი ჯარისკაცი

ბაღდადის რაიონის საავადმყოფოში გარდაიცვალა 20 წლის დაჭრილი ჯარისკაცი. უსახსრობის გამო, მას არ აღმოუჩინეს პირველადი დახმარება. მის ოჯახს არ შექონდა ექიმისთვის მისაცემი 500 ლარი.

მსოფლიო ბანკის რეკომენდაციები

მსოფლიო ბანკის რეკომენდაციით, 2000 წლამდე, საქართველოში მასწავლებელთა რაოდენობა 40 000-ით უნდა შემცირდეს. შემცირების ყოველწლიური "ნორმა" 1000-ს შეადგენს. განათლების სამინისტროს წარმომადგენლები აცხადებენ, რომ ატესტაცია პირდაპირ კავშირში არ არის მასწავლებელთა შემცირებასთან.

ატესტაციის ჩატარებისთვის გამოყოფილია 300-350 ათასი დოლარი. პედაგოგის ხელფასის 100 პროცენტით გადაიხდებიან სანაცვლოდ, განათლების მინისტრი მოითხოვს მასწავლებელთა პასუხისმგებლობის გაზრდას. გავრცელდა ხმა, რომ ტესტებზე პასუხები 200 დოლარად იყიდება.

საქართველო საბჭოთა იმპერიის

ნანგრევებში

პროცენტი სულს დაფავს სიღარიბესა და სასოწარკვეთაში. ამდენი ობოლი და ქუნაში მოწანწალე ბავშვი, ამდენი მათხოვარი არათუ არ ახსოვს თბილისს, წარმოუდგენლად მოჩანს ისეთი მდიდარი ქვეყნისთვის, როგორც საქართველოა.

შემშლილი, სიცხვე, საყოველთაო სასოწარკვეთა, თვითმკვლელობები, საზარელი კრიმინალური ატმოსფერო - ყველივე ეს იმდენად ასახიჩრებს საქართველოს ტყვემართვას, რომ მრავალი ჩვენი თანამემამულე ირთნიულად შენიშავს - ჩვენ უცხო ქვეყანაში ვცხოვრობთ.

ვინ მართავს დღევანდელ საქართველოს?

საქმეში ჩახედული ხალხი ვიანაუხებთ, რომ მაფია, მაგრამ ეს მეტად ზოგადი და მარტივი პასუხი იქნებოდა. განა თითქმის შვიდი ათეული წელი მაფია არ მართავდა საბჭოთა კავშირს? კომუნისტური მაფია - ასე ერქვათ ზოგადად იმ კლანებს. რა ჰქვიათ და ვინ არიან დღეს ის "მონსტრები"?

დღევანდელი რუსული პროპაგანდა მათ ქვეყნის მიხედვით ყოფს - ჩენჩურთ, სომხური, ქართული... რუსული და ა.შ. მაფია, როგორც შენიშნავდით, სიტყვა "საბჭოთა" მის შემადგენელ ნაწილებად დაშლილა, თორემ არსებითად ცხადია, არაფერი შეცვლილა.

დღევანდელ საქართველოსაც სწორედ ის საბჭოთა ნომენკლატურა მართავს, რომელიც თავს მაფიას თუნდაც იმიტომ "ვერ მიაკუთვნებდა", რომ "კაპიტალისტური დასავლეთის ამ საზარელ გადმონაშთს" თავადვე "ებრძოდა".

როგორ ებრძოდა? მუდმივი ბოლშევიკური მეთოდებით - ვინც ჩვენთან არ არის და ჩვენი ჯიბისთვის არ იღვწის, ჩვენი მტერია! ხოლო მტრის ხატის შექმნისა და განადგურების ღონისძიება-სტალინური თუ ბრეჟნევიული შევარდნისეული მეთოდები, თუნდაც ნაწილობრივ, მაგრამ უკვე ცნობილია მსოფლიოსთვის.

ვინ მართავს დღეს საქართველოს? აქაური ანალოგიებით თუ გნებავთ, ფრანკოს ნათლული. კვლავ საბჭოთა ანალოგიებს თუ მოვიშველიებთ, სტალინურ-ბრეჟნევიული წრთობის დიქტატორი და მისი გარემოცვა. ვიდრე ჩვენს საკუთარ არგუმენტაციას შემოვთავაზებდეთ, მოვეყვავს ორიოდ ფრაგმენტს ესპანურ პრესაში გამოქვეყნებული მასალებიდან.

ოტტო ფონ შაბსბურგი - "ბოროტმოქმედი შევარდნაძე" ესპანური გაზეთი "ABC", 24. 11. 1993 წელი

"საკვირველია, მაგრამ მაინც ხშირად იფიქრებენ, რომ აუცილებლად უნდა გაითვალისწინონ ამა თუ იმ პიროვნების წარსული მასზე მსჯელობისას. კერძოდ, უნდა გავარკვიონ, თუ როგორ მოიპოვა ამ პიროვნებამ "რუსიკატაბელური დემოკრატი პოლიტიკოსის" სახელი; მისი დანაშაულებრივი წარსული არ უნდა დარჩეს

საგვლეთმა ამჯობინა, საქართველოში საქმე ბოროტმოქმედ ლიდერთან ჰქონოდა..."

"El Mundo" (26.10.93. გვ.37) "შევარდნის შეცდომები"

"საქართველოს ახალმა ლიდერმა ომი გამოუცხადა ოპოზიციას და ჩაკლა ახალშობილი დემოკრატია."

უეჭველია, რომ შევარდნაძე საქართველოს ისტორიაში შვევა, როგორც ყველაზე მეტი ომების პროვოკატორი, პიროვნება, რომელმაც მარცხი მარცხზე განიცადა, დაბოლოს, ერთი ხელის მოსმით მოსპო ქვეყნის დამოუკიდებლობა. მან უკანმოუხედავად ჩაიქროლა ამ საშინელ გზაზე: პირველ ყოვლისა, ბოლო მოუღო ახლად დაბადებულ დემოკრატიას... არც ადამიანთა უფლებების დაცვა საქართველოში უკეთესი სახით წარმოდგენილი: ციხეები სავსეა "ზვიადისტებით", აწამებენ პოლიტპატიმრებს. მეორე მხრივ, შევარდნის სინდისზეა ყველა შეიარაღებული კონფლიქტი საქართველოში: პუტჩი პრეზიდენტ გამსახურდიას წინააღმდეგ, კონფლიქტები აფხაზეთსა და ე.წ. ოსეთში..."

ბოლოს და ბოლოს, ვინ არის შევარდნაძე?

პიროვნება, რომელმაც იმდენი უბედურება მოუტანა თავის ერს, მთელი ისტორიის მანძილზე ანალოგი რომ არ მოუძიებია საქართველოს წარსულში. ადამიანი, რომელმაც მოხიბლა დასავლეთი და ესოდენ მტკიცე უნებლად განხიზნა თავად ისინიც კი, ვინც ის მოსოვლიდან თბილისს დააბრუნა. ედუარდ შევარდნაძე ისტორიაში უკვე შევიდა როგორც მოვლენა, რომელმაც ათწლეულების მანძილზე დააბნელა მზე საქართველოში, და რომლის მემკვიდრეობაც კიდევ ათწლეულები გაუმწარებს ყოფას სხვადასხვა თაობებს.

აბათ, ის ანეგდოტიც, ქართველები მწარე ირონიით რომ ჰყვებიან. მრავლისმთქმელი იქნება მითხველისთვის. შევარდნაძე და მისი ამაღლი მფრინავს საზღვარგარეთ. მისი გარემოცვიდან ერთ-ერთი პირი 100 დოლარინს გადააგდებს თვითმფრინავიდან - ერთ ქართველს მაინც გაევახარებ ამ ფულით - წამოიძახებს... მეორე - 200 დოლარს გადააგდებს - მეორე ქართველს გაევახარებო... ამის შემყურე მფრინავი გაბრაზდება და გადაწყვეტს, თვითონ პარაშუტით გადახტეს. ეკიპაჟი კი შაერში დატოვოს - მე მთელ საქართველოს გაევახარებო!

მრავალი ანეგდოტი მომიხსენია საქართველოს პოლიტიკური თუ სოციალური ყოფის წარსულისა და დღევანდელი ამსახველი, მაგრამ არა მგონია, ამგვარი რამ ბასკებს ახრად მოსვლოდეთ, რომ გვარი პიროვნებისა განეზოგადებინათ და საღან-

წუთას შევარდნაძის პირისპირ რომ მოხვდებოდა ეტყოდი, ან რას იზამდი? მე მწარედ გამეღიმა ამის წარმოდგენაზე: გულახდილად რომ გითხრათ, არ ვიცი - ალბათ, სიტუაცია მიკარნახებდა. ისე კი, ვფიქრობ, საერთოდ იგნორირებას ვარჩევდი, რადგან ეს ადამიანი დიდი ხანია არ არსებობს მიუხედავად იმ ბოროტებისა, რასაც ჯერ კიდევ თავს ატეხს ჩემს ხალხს.

პოლიტიკური საქართველო

დღეს საქართველოში ასევე მეტი პოლიტიკალიზაციაა. ყველა მათგანი ზვიად გამსახურდიას მომხრე და ეროვნული ხელი-სუფლების მხარდამჭერია. ასე განსაჯეთ. ბევრი მიგებინა, ან შუობდებთან ერთად იხდის სასჯელს, რადგან შევარდნაძის რეჟიმისთვის საშიშ გვარს ეკუთვნის. მაგალითად, გელბახიანები. შვილს - პეტრეს, დახვრეტის განაჩენი გამოუტანეს და უკვე წელიწადი და შვიდი თვეა სიკვდილმისჯილთა საკანში ზის ეროვნული მოძრაობის კიდევ ერთ წევრ - ირაკლი დოკუაძესთან ერთად. გელბახიანის მამა - ბატონი გველევანი, მედიცინის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი, აგრეთვე შევარდნაძის ციხის ჯურღმულებშია. ბაბუა, ცნობილი ქართველი აკადემიკოსი - პეტრე გელბახიანი, რამდენიმე თვის წინ გარდაიცვალა: ვერ გაუძლო ესოდენ დიდ ტრავმას - პირადს თუ საქვეყნოს.

ამ ცოტა ხნის წინ, კიდევ სამი სასიკილო განაჩენის გამოტანა მოსთხოვა სასამართლოს პროკურორმა: ეროვნული გეგარდიის სამმართველო უფროსის, პოლკოვნიკ ვახტანგ ქობალიას, ეროვნული გეგარდიის სადაზვერეო სამსახურის უფროსის, ვიცე-პოლკოვნიკ ჯამბულ ბოკუჩავას და უზენაესი საბჭოს წევრის, ქ. სამტრედიის პრეფექტის, ზვიად ძიძიგურის მიმართ.

გაეროს კომისიაც კი მუშაობს საქართველოში პოლიტიკალიზაციის წამებისა და მათი უფლებების დარღვევის ფაქტების დასადგენად. მართალი გითხრათ, ბოლომდე ვერც ამ კომისიაზე დაგამყარებთ იმედს და ამიტომაც, ვსარგებლობთ რა საგაზეთო გვერდით, რომელიც ასე დიდსულოვნად დაუთმო საქართველოს პრობლემებს "დეიამ", უმორიდეუსად გთხოვთ, გამოგვხმაუროთ და თქვენს ხელმოწერებით ხმა აღიმადლოთ საქართველოში პოლიტიკური პატიმრების სიკვდილთ დასჯისა და მათი წამების წინააღმდეგ! თავს უფლებას ვაძლევთ დაგავრწმუნოთ, რომ ამით ბევრ ქართველ ოჯახს და სრულიად საქართველოსაც დაუბრუნებთ რწმენასა და იმედს.

თამარ გამილაღლიშვილი "დეია", 1996 წლის 15 ოქტომბერი, ბასკეთი

Violence is Legitimized by the Constitution of Georgia

We all remember very well the stir and hullabaloo which accompanied the campaign of adoption of the new Constitution of Georgia. We were assured that the Constitution which was developed with direct participation of the foreign experts, completely qualified with international standards and exactly complied with all those international documents and normative acts which have been signed by Georgia.

It is from this standpoint that we would like to focus on the most important moment in the Constitution of Georgia.

Article 17(2) of the Constitution proclaims: "Torture of a person is forbidden, as well as treftment or punishment which is inhuman, cruel, or degrading to a person's honour and dignity." ... And in continuation of this idea Article 18(4) also states that: "Physical and mental coercion of a person detained or otherwise restricted in his freedom is not allowed."

Now let look through Article 46(1) of the same Constitution saying:

"In cases of emergency or war actions the President of Georgia has the right to restrict the rights and freedoms listed in Articles 18, 20, 21, 22, 24, 25, 30, 33 ad 41. The President of Georgia is obliged to present this decision to the Parliament for confirmation."

As it is known on October 1994 Georgia joined the UN Convention "Against Tortures and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment". At the same time Georgia recognizes the priority of the norms of International Justice and is liable to bring its own legislation into line with International Justice. Article 2 of the above Convention read:

"No exceptional circumstances whether war situation or its danger, internal political unrest or any other emergency conditions can serve to justify the tortures"

It follows from all above said that:

- a) the Constitution of Georgia legalizes the violence;
- b) the Constitution of Georgia is directly confronting the UN Convention Against Torture.

In all civilized countries such Constitutional lapsus would have become the object of public discussion if not the cause for scandal. In Georgia everybody keep silence.

As we have mentioned in the beginning skilled foreign experts also participated in development of the Constitution of Georgia. Hence the probability that we are dealing with mechanical error is almost negligible.

In either event we would be greatly interested to receive the explanations of the competent experts concerning this issue.

The Verdict is Pronounced though Nobody Believes in its Justice

Mrs. Anna Chavchavadze and Mrs. Lia Beruashvili as human rights defenders and journalists for some years are following up the ongoing political Court Hearings. Today they will summarize the trends and results of the latest political Court hearings for the readers of the "Tavisupali Sakartvelo" newspaper.

Anna Chavchavadze - Nine month Court Marathon is over. The verdict is pronounced. For the part of the society the Court decision was as unexpected as the demand of the Prosecutor to sentence three of four political prisoners to death. And now, it appears as if the Court Board refused to obey the dictate of the Prosecution's Office and pronounced more or

TAVISUPALI SAKARTVELO

N 42 in brief

26 November - 2 October, 1996

less just verdict.

Lia Beruashvili - I think this verdict does not contain even formally the any signs of justice. First of all due to the fact that its text nearly word by word repeats the Indictment: the course of Court hearing is absolutely ignored, as if not a single witness was interrogated during these nine months, and those who had been interrogated completely supported the position of the Prosecution. This does not corresponds to the truth and the public had the opportunity to find he confirmation in materials published in press. Even in the testimonies of the witnesses invited by the Prosecution the version of prosecution was either rejected or questioned.

Anna Chavchavadze - In some cases the witnesses stated that their testimonies were forced from them and they had signed the texts of their testimonies without reading them: some stated that they were detained for being "Zviadists" and were forced to sign the testimonies; others claimed that the formulations in their testimonies were changed etc.

Lia Beruashvili - For these very reasons the possibility of pronouncing more or less just verdict is totally out of question: Has the prosecutor managed to prove Mr. Kobalia's crime?! Or what has Jambul Bokuchava done to deserve 15 year imprisonment?! Or what crime have Mr. Zviad Dzidziguri and Nugzar Molodinashvili committed to justify 13 and 7 years of imprisonment?!

Anna Chavchavadze - Another injustice on the part of the Court was to recognize Mr. Kobalia guilty in shooting down the journalist Bolkvadze and others. What was all that stir about shooting down the journalist for when no convincing proofs confirming the guilt of Mr. Kobalia have ever been presented at the Court Hearing? However the Court completely ignored this fact, while against those witnesses which testified that Kobalia did not commit this crime the charges of giving false testimonies were brought. Thus, the regime starts a new campaign of intimidation of the witnesses to be safe at the future Court hearings.

The same can be said concerning the verdict of Zviad Dzidziguri: neither in the course of the preliminary investigation nor at the Court Hearing not a single witness confirmed that entering of the troops into Samtredia and Khoni, ruining of buildings, robbery and murders occurred under the direct leadership of Mr. Dzidziguri. Even in the Indictment these episodes are of general, declarative nature and sound rather as a monologue of the Prosecutor's Office. The same is true for the charges brought against Mr. Jambul Bokuchava - they also are very general. And despite of this fact the Court has never bothered to notify the proofs basing on which the verdict was pronounced.

This is in general characteristic of all those political trials which have been conducted since recently against the supporters of the lawful authorities. Let us recall the estimation provided by Mr. Mirza Dolidze, a judge who was chairing the Court hearing of Chikovani Street Case: "The Court has chosen the proofs which were confirming the guilt of the defendants". This involuntary formulation seems to be universal and exactly reflects the Court practice existing in Georgia.

At the same time in the course of this Court hearing it became evident that in present day Georgia it is absolutely impossible even to imitate a just Court Hearing. Suffice it to mention that the judge Aladashvili initially attempted, whatever formally it was, to create the image of an objective judge: he was demonstratively polite with the political prisoners, allowed the public defenders, gave maximal freedom to the journalists, alienated himself from any attempt to thrust the estimation of the case on him etc.

These rules of the game were readily adopted by the political prisoners and directed the Court Hearing basing on their position. This led to the logical result: as soon as it became evident that the defendants would win the trial if the judge continued to stick to these rules of game, the regime showed its claws...

Lia Beruashvili - ... and Aladashvili obediently started to remove the "stubborn" journalists from the Court Hall, limit the rights of the defense and subsequently removed even the public defenders from the Court Hearing. He did not stop from taking the dictaphones from them (once, during the break, he even threw away the dictaphone). He began to exert unmasked pressure to the witnesses, prompt the testimonies, stir up the victims against the defendants, provoke the audience. Finally he refused to interrogate the witnesses presented by the defense, though earlier he more than once had offered to summon the witnesses included into the list to the Court to be interrogated. In addition to this a very serious charge was brought against Mr. Aladashvili himself (and it was not turned down even today) according to which Mr. Aladashvili being in criminal liaison with the Prosecutor's Office exerted a pressure on one of the witnesses in his own house.

This Case like other cases from "Zviad Gamsakhurdia and his Supporters Cases" was completely lost by the ruling regime which once more demonstrated that it cannot effectively use the unjust system which it itself created in the country. The verdict without any doubts completely considers the will of the authorities, but it cannot convince anyone either foes or friends home or abroad in its being just.

On November 11-22, 1996, 17th Session of Committee Against Torture was held in UN Geneva Office. At the Session of November 21 was discussed the initial report of the government of Georgia. The Session was chaired by Mr. Alexis Dipanda-Muelle. The rapporteurs were Mr. Thomas Burns from Canada and Mr. Giorghis M. Piki from Cyprus. Georgian delegation was represented by the Chairman of Human Rights and Inter-National Relations Committee Mr. A. Kavsadze (head of the delegation), his wife G. Kavsadze and V. Korkelia.

At the Session apart from the official report of Georgia was read the document provided by the International Human Rights and Non-Governmental Organizations which more or less objectively reflected the facts of tortures and ill-treatment in Georgia.

The Committee worked out the decisions and recommendations which considering the standards of official UN documents are rather strict and categorical.

The fragments of the documents is provided below.

COMMITTEE AGAINST TORTURE

Seventeenth session
Geneva, 11-22 November 1996

Conclusions and Recommendations of the Committee Against Torture

1. The Committee considered the initial report of Georgia (CAT/C/28/Add.1) at its 278th

and 279th meetings, held on 21 November 1996 (CAT/C/SR.278 and 279) and has adopted the following conclusions and recommendations:

Factors and difficulties impeding the application of the provisions of the Convention

- 9. The Committee acknowledges the following:
  - a) The political and economic conditions of the country have proved impediments to reforms.
  - b) The lack of will of the bureaucracy to embrace the constitutional and legal reforms robustly.
  - c) The independence of the judiciary is not as obvious as it should be.
  - d) The clear disjunction between the legal rules of protection and their implementation.
  - e) The international human rights instruments, including the Convention Against Torture, are not available in the Georgian language.

Subjects of concern

10. The Committee is concerned about the following:

- a) The volume of complaints of torture, particularly related to the extraction of confessions.
- b) The failure to promptly investigate claims of torture and to prosecute alleged offenders.
- c) The current failure to make proper provision for compensation, restitution and rehabilitation of victims of torture.
- d) The conditions in places of detention, including prisons, are grossly inadequate.
- e) The number of deaths in prison is alarming.
- f) Internal exile may amount to a breach of article 16 of the Convention.
- g) The unwillingness of many law enforcement officers to respect, in the exercise of their duties, the rights of persons under investigation and prisoners.
- h) The existing procedures for the investigation of complaints of torture and ill-treatment are not demonstrably impartial.
- i) The absence of proper guidelines for the taking of statements from persons under arrest and firm criteria for their evidential evaluation.

Recommendations

11. The Committee recommends to the State party the following:

- a) that a core document, dealing with general information on the State party such as, the land, the people, etc. be prepared and forwarded to the Committee;
- b) that the Presidential Decree on Urgent Measures for the Halting of Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment be implemented as soon as possible;
- c) that the definition of torture contained in article 1 of the Convention be specifically incorporated into the Georgian Code of Criminal Law;
- d) that the period of incommunicado detention be rescinded;
- e) that rigorous educational programmes for the police, prison officers, doctors, prosecutors and judges be implemented to ensure that each class understands its constitutional role and its obligations under the Convention;
- f) that resources be made available to improve prison conditions as a matter of urgency, including the provision of appropriate medical facilities;
- g) that a monitoring body with comprehensively defined authority be established to keep under constant review the conditions under which investigations are conducted and persons are held in custody;
- h) that the powers of the Committee for Human Rights and Relations Between the Peoples or such other body, as appropriate, be strengthened to ensure the prompt examination of complaints of torture and other cruel, inhuman or degrading treatment of detainees and prisoners and the unfailing prosecution of those responsible for such acts;
- i) that the prison service be removed from the control of the Ministry of Internal Affairs and transferred to the Ministry of Justice or an independent Ministry of Corrections;
- j) that information be provided to the Committee regarding all the individual cases referred to during the dialogue and such other cases referred to it by non-governmental organizations.